

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na roky 2023 – 2030

Názov	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na roky 2023-2030
Územné vymedzenie	Obec Veľké Trakany
Územný plán obce schválený	
Dátum schválenia PHSR	
Dátum platnosti	
Verzia	1.1
Publikovaný verejne dňa	

Obsah

Obsah	2
1 Úvod	5
1.1 Zámerný spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na roky 202-2030	6
1.2 Metodická časť	8
1.2.1 Metodika spracovania PHSR	8
1.2.2 Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty	9
2 A – Analytická časť	22
A I – Analýza vnútorného prostredia	22
2.1.1 História obce	23
2.1.2 Vymedzenie riešeného územia	24
2.1.3 Základné fyzicko-geografické charakteristiky obce	24
2.1.4 Ľudské zdroje	27
2.1.5 Domový a bytový fond	33
2.1.6 Dopravná a technická infraštruktúra	33
2.1.7 Hospodársko-ekonomický potenciál obce	34
2.1.8 Občianska vybavenosť obce	35
2.1.9 Kultúra, šport a ostatné služby	36
A II – Analýza vonkajšieho prostredia	39
2.1.10 Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027	41
2.1.11 Zmena klímy	41
2.1.12 STEEP analýza	43
A III - Zhodnotenie súčasného stavu územia	44
2.1.13 SWOT analýza potenciálneho rozvoja obce Veľké Trakany	44
2.1.14 Kľúčové disparity – hlavné faktory rozvoja	45
2.1.15 Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2015-2022	46
B – Strategická časť	47
3.1 Strategická vízia obce Veľké Trakany	50
C – Programová časť	52
4.1 Ukazovatele, výsledky a dopady	54
D – realizačná časť	56
5.1 Akčný plán realizácie PHSR	56
5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR	57

5.3	Komunikačná stratégia vo vzťahu k PHSR	59
5.4	System monitorovania a hodnotenia	60
E	– Finančná časť	62
6.1	Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR	62
6.2	Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov	63
6.3	System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania	63
	Záver	65
	Prílohy	66
	Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR	66
	Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia OZ o schválení PHSR obce Veľké Trakany na roky 2023-2030	67

Základné údaje

Názov obce:	Veľké Trakany
Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Trebišov
Historický región:	Zemplín
Nadmorská výška:	101 m n. m.
GPS súradnice:	48°23'33"S 22°05'38"V
PSČ:	076 42
Evidenčné číslo vozidiel:	TV
Rozloha:	1050 ha
Počet obyvateľov:	1515 (k 31.12.2023)
Hustota obyvateľstva:	144,29 obyv./km ²

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obecný úrad Veľké Trakany, Rákóczi 419, 076 42 Veľké Trakany
Web:	www.velketrakany.sk
E-mail:	obec@velketrakany.sk , starosta@velketrakany.sk
Telefón:	+421 56 62 83 631, +421 905 232 175
IČO:	00332071

1 Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce (ďalej len „PHSR“), je názov strategického dokumentu. Musia ho mať spracovaný tie mestá a obce, ktoré sa chcú uchádzať o nenávratný finančný príspevok zo štátneho rozpočtu a prostriedkov Európskej únie. Ak nemá zostať len povinnou prílohou projektov, ktoré sa uchádzajú o NFP, je potrebné z neho spraviť živý nástroj strategického plánovania samosprávy. Teda strategický dokument, ktorý je pomôckou pri napĺňaní vízie, priority a cieľov rozvoja daného územia.

PHSR plne zodpovedá požiadavkám zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja a novele č. 309/2014 Z. z. v znení neskorších predpisov a zohľadňuje odporúčania obsiahnuté v Metodike na vypracovanie PHSR, ktorú vydalo Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Úlohou tohto dokumentu je teda zmapovať situáciu v obci **Veľké Trakany**, identifikovať požiadavky obyvateľov, zachytiť ich názory na ďalší vývoj obce a na základe uvedeného vytvoriť Program hospodársko-sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany, ktorý je dôležitým podkladom pre jej rozvoj.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany 2023 – 2030 je základným strategickým dokumentom, ktorý sa rozhodla obec vypracovať z dôvodu zabezpečenia koncepčného rozvoja obce, ako aj na zlepšenie a zefektívnenie rozhodovania miestnej samosprávy. Je tiež neoddeliteľnou súčasťou pre možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie, ako pre obecný úrad, tak aj pre všetky subjekty na území obce. Program je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu oblasť pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce, ktorý bude podľa potreby priebežne aktualizovaný a doplňovaný.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je programom všetkých jeho občanov a bude napomáhať k všestrannému rozvoju obce nezávisle na prípadných politických zmenách v samospráve. Dôležitou súčasťou prípravy programu rozvoja obce je zapojiť poslancov obecného zastupiteľstva a aktivistov obce do prípravy spoločnej budúcnosti, naučiť ich starať sa o seba, o budúcnosť svojej rodiny, svojej ulice a svojej obci.

1.1 Zámer spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na roky 202-2030

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na roky 2023-2030
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany na rok 2023-2030 (ďalej len „PHSR 2023-2030“) bude spracovaný podľa aktuálneho znenia zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva. Vykonané bude participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu, poslancov OZ, širokej verejnosti a externých odborníkov. PHSR bude vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými tak v Národnej stratégii regionálneho rozvoja, ako aj v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.
Riadenie procesu spracovania	<p>Proces spracovania bude manažovaný prostredníctvom riadiaceho tímu, v ktorom bude mať vedúcu úlohu starosta obce Veľké Trakany p. József Kopasz. Do procesu spracovania budú zapojení členovia pracovnej skupiny, ktorí budú zastávať rôzne úlohy v súlade s metodikou spracovania PHSR. Členovia pracovnej skupiny a riadiacej skupiny navzájom spolupracujú a komunikujú podľa potreby, či už osobne, telefonicky alebo e-mailom.</p> <p>Riadiaci tím zodpovedá za:</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkovú koordináciu spracovania PHSR obce Veľké Trakany 2023-2030, - zostavenie Zámeru spracovania PHSR, - spracovanie analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia, - spracovanie východísk pre strategickú časť, - vypracovanie strategickú vízie, - vypracovanie sumárneho návrhu aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán, - stanovenie termínov realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania), - spracovanie akčného plánu na daný rozpočtový rok, - vytvorenie systému monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHSR, - spracovanie finančnej časti vo forme Finančného rámca pre realizáciu , - finalizáciu dokumentu a jeho predloženie zastupiteľstvu na schválenie. <p>Zloženie riadiacej skupiny:</p> <p>József Kopasz Gábor Nagy</p>

	Zloženie pracovnej skupiny: Zsolt Puškár Mgr. Norbert Százvai Štefan Pavliščák PaeDr. Viktória Bajzák Tomáš Strausz Szabolcs Pollák Zoltán Gönczi Ing. Lóránt Szücs
Obdobie spracovania	2023
Financovanie spracovania	z rozpočtu obce

1.2 Metodická časť

1.2.1 Metodika spracovania PHSR

V súčasnosti regionálny rozvoj sa možno dosiahnuť dvoma úzko spojenými spôsobmi, a to jednak prostredníctvom regionálnej politiky na úrovni vnútroštátnych legislatívnych noriem a na strane druhej s možnosťou využitia foriem pomoci z fondov Európskej únie.

Cieľom Zákona č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja bolo vytvorenie systému regionálneho rozvoja na celoštátnej, regionálnej, ale aj miestnej úrovni. Na základe § 5 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja sa podpora regionálneho rozvoja vykonáva v súlade s Národnou stratégiou regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vyššieho územného celku, ako aj Programom rozvoja obce.

Obce majú mať schválený Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja preto, lebo dosiahnutie finančnej podpory z verejných zdrojov je často podmienené ich zladením s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu či kraja.

PHSR obce nie je rovnaký ako územný plán obce, ale patrí medzi ostatné podklady využívané v územno-plánovacej činnosti. Zámery predkladané v rámci prípravy programu rozvoja obce musia byť však v súlade s jestvujúcou schválenou územnoplánovacou dokumentáciou, pričom program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje iba mieru podpory jednotlivým jeho zámery. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je teda strategický rozvojový dokument, prostredníctvom ktorého obec dá najavo záujem o svoju budúcnosť, ako aj o budúcnosť svojich obyvateľov. Dokument PHSR slúži, ako nástroj obce na aktívne riadenie rozvoja založené na iniciovaní potrebných a žiaducich zmien. Presne stanovené rozvojové priority umožnia obci realizovať dlhodobý rozvoj založený na cielenej stratégii a nie na náhlych, nekoordinovaných rozhodnutiach.

§ 8 Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja plán rozvoja obce v rámci partnerstva pozostáva z

a) **Analytickej časti** - hodnotenie a analýza východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, potenciálne riziká a ohrozenia spojené s existujúcimi stratégiami a koncepciami, ako aj využitie vnútorného potenciálu územia, jeho limity a rozvoj, definovanie podmienok pre udržateľný rozvoj obce,

- b) **Strategickej časti** - ktorý stanovuje stratégiu rozvoja obce s prihliadnutím na vnútorné charakteristiky obce a s cieľom dosiahnuť vyvážený, trvalo udržateľný rozvoj územia určuje hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce pri rešpektovaní zásad regionálnej politiky,
- c) **Programovej časti** - obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít potrebné na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
- d) **Realizačnej časti** – obsahuje popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, stanovením merateľných ukazovateľov vytvorí systém monitorovania a hodnotenia realizácie programu rozvoja obce, finančný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja,
- e) **Finančnej časti** – ktorý zahŕňa finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít a inštitucionálne a organizačné aspekty realizácie programu rozvoja obce.

1.2.2 Nadväznosť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na základné rozvojové dokumenty

Prioritné oblasti rozvoja, ciele, opatrenia a aktivity PHSR obce sú v súlade s so strategickými rozvojovými dokumentmi na úrovni EÚ, SR, NUTS I, NUTS II a NUTS III.

1.2.2.1 Dokumenty nadnárodnej úrovne:

Projekt Európa 2030

EÚ musí vypracovať spoločnú energetickú politiku s vnútorným aj vonkajším rozmerom, ktorá nám umožní dosiahnuť vyššiu energetickú účinnosť a úspory navrhované v stratégii Európa 2020 a zároveň diverzifikovať dodávky energie z tretích krajín. Európania musia začať serióznu diskusiu o potrebe bezpečnej jadrovej energie v Európe a vytvoriť trvalý systém stimulov pre rozvoj alternatívnych zdrojov energie. EÚ musí naďalej zohrávať vedúcu úlohu v boji proti zmene klímy.

Európania čelia demografickej výzve. Ak neprijmeme okamžité opatrenia, naša starnúca spoločnosť bude predstavovať neutržateľnú záťaž pre naše dôchodkové, sociálne a zdravotné systémy a oslabí našu hospodársku konkurencieschopnosť. Medzi prioritné opatrenia by malo patriť zvýšenie podielu žien na trhu práce, podpora lepšej rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, reforma prístupu k dôchodkom tak, aby sa nevnímali ako povinnosť, ale ako právo, a vypracovanie proaktívnejšej prísťahovaleckej politiky, ktorá bude reagovať na naše demografické potreby a požiadavky našich trhov práce.

EÚ musí posilniť jednotný trh a doplniť ho o služby, digitálnu spoločnosť a ďalšie odvetvia, ktoré budú pravdepodobne hlavnými hnacími silami rastu a tvorby pracovných miest. Posilnenie a dobudovanie jednotného trhu musí sprevádzať koordinácia v oblasti zdaňovania. Európania musia reformovať svoje trhy práce a modernizovať postupy riadenia podnikov. Ak chceme využiť potenciál technologickej revolúcie, musíme výrazne zmeniť štruktúru našich trhov práce. Niektoré členské štáty už úspešne zaviedli reformy založené na modeli flexiistoty; musíme sa z týchto skúseností poučiť a prispôbiť ich rôznym podmienkam v jednotlivých členských štátoch. Zlepšovanie produktivity práce sa musí stať našou prioritou a musíme zabezpečiť, aby rast produktivity zodpovedal úrovni príjmov.

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027 je národne účinný strategický rámcový dokument, ktorý Slovenská republika vypracovala za účasti partnerov v súlade s prístupom viacúrovňového riadenia a ktorý stanovuje stratégiu, priority a opatrenia na účinné a efektívne využívanie európskych štrukturálnych a investičných fondov na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2030.

Úlohou PD SR je stanoviť strategický prístup k riešeniu identifikovaných nerovností a rozvojových potrieb, ktoré v súčasnosti bránia riadnej implementácii stratégie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu a zlepšeniu kvality života.

Zdroje financovania pre nové programové obdobie:

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR),
- Európsky sociálny fond plus1 (ESF+),
- Kohézny fond,
- Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF),
- Fond pre azyl a migráciu (AMIF),
- Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)
- Nástroj pre riadenie hraníc a víza (BMVI),

pričom sa pre obdobie 2021-2027 zjednodušuje a definuje päť jasných cieľov politiky súdržnosti:

- 1) **Inteligentnejšia Európa** – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
 - Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
 - Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády

- Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
- Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ

2) **Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;**

- Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
- Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
- Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia
- Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny

3) **Prepojenejšia Európa** – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;

- Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T
- Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, intermodálnej a klimaticky odolnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility, vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility
- Podpora digitálnej pripojiteľnosti

4) **Sociálnejšia Európa** – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;

- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.
- Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cielenú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.
- Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.
- Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania, odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových

kompetencií, najmä digitálnych zručností. Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.

- Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
 - Podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnateľnosti
 - Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
 - Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.
 - Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
 - Riešenie materiálnej deprivácie
- 5) **Európa bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.
- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť
 - Komplexná podpora všetkých foriem cestovného ruchu založená na rozvoji špecifik a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
 - Regióny so špecifickými potrebami

Operačné programy (OP)

Prioritné oblasti pre nové programové obdobie:

- Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie
- Infraštruktúra pre hospodársky rast a pre podporu zamestnanosti
- Zlepšenie ľudského kapitálu a účasti na trhu práce
- Udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov
- Moderná a profesionálna verejná správa

1.2.2.2 Dokumenty národnej úrovne:

Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Národná stratégia je východiskový strategický dokument, ktorého cieľom je komplexne definovať strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Jej úlohou je pre región na úrovni NUTS 3:

- identifikácia vnútorného potenciálu a určenie jeho potenciálnej konkurencieschopnosti v rámci Slovenskej republiky.
- charakterizovať jeho špecifické aspekty a hlavné konkurenčné výhody z nich vyplývajúce, a to v rámci Slovenskej republiky i v európskom kontexte,
- identifikovať jeho rozvojové strategické ciele a priority.

Stratégia je zameraná na podporu udržateľného, dynamického a inkluzívneho rozvoja komunit a modernej, inovačne orientovanej ekonomiky v regiónoch, mestách a obciach na Slovensku s cieľom zlepšiť životné podmienky ich obyvateľov, kvalitu životného prostredia obcí, vytvoriť podmienky pre realizáciu ich špecifického potenciálu a udržateľne a efektívne využívať, rozvíjať a chrániť ľudské, hospodárske a prírodné zdroje.

Ďalšie dokumenty národnej úrovne:

- **Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska** (schválená uznesením vlády SR) – Lisabonská stratégia pre Slovensko
- **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja** (schválená uznesením vlády SR)
- **Národný program reforiem SR 2020**
- **Národný investičný plán SR na roky 2020 – 2030**
- **Politika súdržnosti SR**
- **Program odpadového hospodárstva SR na roky 2021 – 2025**
- **Stratégia, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky**

1.2.2.3 Plán obnovy a odolnosti

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 2021/241 (12) so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 175 tretí odsek, so zreteľom na návrh Európskej komisie, po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom, so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, so zreteľom na

stanovisko Výboru regiónov, konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom, keďže: Články 120 a 121 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) vyžadujú, aby členské štáty viedli svoje hospodárske politiky s cieľom prispieť k dosiahnutiu cieľov Únie a v súlade s usmerneniami, ktoré prijala Rada. Článok 148 ZFEÚ vyžaduje, aby členské štáty vykonávali politiky zamestnanosti, ktoré zohľadňujú usmernenia pre zamestnanosť.

Koordinácia hospodárskych politík členských štátov je preto v spoločnom záujme.

Cieľové oblasti reforiem a investícií zohľadňujú kľúčové problémy slovenského hospodárstva a hlavné sociálne výzvy. Boli vybrané na základe porovnania výkonnosti krajiny s priemerom EÚ a spoločných európskych priorít. Vzdelávanie, veda, výskum a inovácie a zdravotníctvo patria k oblastiam, v ktorých Slovensko na medzinárodnej úrovni najviac zaostáva a v ktorých Európska komisia opakovane odporučila zintenzívniť reformné úsilie. Dôležitými faktormi ovplyvňujúcimi podnikateľské prostredie a kvalitu života sú efektívna verejná správa a digitalizácia. Zelené hospodárstvo podporuje environmentálnu udržateľnosť, kvalitu života a prispieva k rozvoju zelených inovácií.

1.2.2.4 Dokumenty regionálnej úrovne:

Program rozvoja - Košický samosprávny kraj (PSK) na roky 2021-2027.

- 1) **Inteligentnejší kraj**– inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
 - Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívania moderných technológií
 - Využívania výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády
 - Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP, vrátane produktívnych investícií
 - Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie – ľudské zdroje pre inovatívne Slovensko a EÚ
- 2) **Ekologickejší, nízkouhlíkový kraj**;
 - Zvýšenie energetickej účinnosti, podpora obnoviteľných zdrojov energie a zníženie emisií skleníkových plynov
 - Prispôsobenie sa zmene klímy, predchádzanie rizikám a odolnosť voči katastrofám
 - Prechod na obehové hospodárstvo, efektívne využívanie zdrojov a zlepšenie kvality ovzdušia

- Zlepšenie kvality vôd a stavu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny
- 3) **Prepojenejší kraj** – mobilita a regionálna pripojiteľnosť IKT;
- Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a klimaticky odolnej intermodálnej siete TEN-T
 - Rozvoj a podpora udržateľnej, inteligentnej, klimaticky odolnej a intermodálnej vnútroštátnej, regionálnej a miestnej mobility vrátane lepšieho prístupu k TEN-T a cezhraničnej mobility.
 - Podpora digitálnej konektivity
- 4) **Sociálnejší kraj** – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv;
- Zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä pre mladých ľudí, dlhodobo nezamestnaných, znevýhodnené skupiny a neaktívne osoby, a podpora samostatnej zárobkovej činnosti a sociálneho hospodárstva.
 - Modernizovať inštitúcie a služby trhu práce s cieľom posúdiť a predvídať potreby v oblasti zručností a poskytovať včasnú a cieleňú pomoc a podporu s cieľom zosúladiť ponuku s potrebami trhu práce a uľahčiť prechod medzi zamestnaniami a mobilitu.
Podporovať lepšiu rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom vrátane prístupu k starostlivosti o deti a závislé osoby v kontexte rodovo vyváženej účasti na trhu práce.
 - Zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy a ich relevantnosti pre trh práce s cieľom podporiť získavanie kľúčových kompetencií, najmä digitálnych zručností. Činnosti na zlepšenie kvality a efektívnosti systémov vzdelávania a odbornej prípravy sa budú realizovať aj prostredníctvom koncepcie územného rozvoja v rámci cieľa 5.
 - Zlepšenie prístupu k inkluzívnemu a kvalitnému vzdelávaniu, odbornej príprave a službám celoživotného vzdelávania
 - Podporovať aktívne začlenenie s cieľom podporiť rovnaké príležitosti a aktívnu účasť a zlepšiť zamestnateľnosť.
 - Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných rómskych komunít (MRK).
 - Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti prostredníctvom rozvoja infraštruktúry.

- Podpora sociálneho začlenenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najzraniteľnejších osôb a detí.
 - Riešenie materiálnej deprivácie
- 5) **Kraj bližšie k občanom** – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív
- Regionálny rozvoj, miestny rozvoj a bezpečnosť
 - Komplexná podpora rozvoja všetkých foriem cestovného ruchu aložená na rozvoji špecifik a endogénneho potenciálu slovenských regiónov.
 - Regióny so špecifickými potrebami

1.2.2.5 Nadväznosť PHSR na zákony, rozhodnutia a usmernenia orgánov štátnej správy

Úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny

Pri realizácii činností v území NATURA 2000 sa uplatňujú ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 543/2002 Z. z. (zákon o ochrane prírody a krajiny).

Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor

Podľa stanoviska k ochrane poľnohospodárskej pôdy, v ktorom sa posudzuje dodržiavanie ustanovení § 12 zákona NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane poľnohospodárskej pôdy, skúma dodržiavanie ustanovení § 12 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov o nepoľnohospodárskom využívaní poľnohospodárskej pôdy a ustanovenia § 13 tohto zákona, podľa ktorého návrhy na nepoľnohospodárske využitie poľnohospodárskej pôdy musí pri spracovaní každej verejnoprospešnej a územnoplánovacej dokumentácie odsúhlasiť orgán ochrany poľnohospodárskej pôdy, t. j. príslušný okresný úrad, odbor právnych nástrojov, oddelenie pôdohospodárstva.

Podľa stanoviska k ochrane lesných pozemkov, v ktorom sa posudzuje súlad s ustanoveniami § 5 zákona NR SR č. 326/2005 Z. z., § 5 zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy, čl. 6 ods. 1 až 3, je spracovateľ dokumentácie povinný zabezpečiť ochranu lesných pozemkov,

navrhnúť a zdôvodniť najvhodnejšie riešenie ochrany lesných pozemkov a posúdiť možné dôsledky variantných riešení vrátane ich ekonomických dôsledkov.

Krajský pamiatkový úrad

Pojem národná kultúrna pamiatka je definovaný na základe zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu, ktorý definuje hnutel'nú alebo nehnuteľnú vec pamiatkovej hodnoty, ktorá bola z dôvodu ochrany vyhlásená za národnú kultúrnú pamiatku a zapísaná do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF). V prípade archeologických nálezov môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutel'ná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo v pod vodou. V § 41 pamiatkového zákona sú stanovené základné podmienky ochrany archeologických nálezov a nálezísk na miestach, kde sa nevyžaduje archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do obhliadky je nálezca povinný zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

Podľa § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

V prípade archeologických nálezov môže byť kultúrnou pamiatkou aj nevykopaná hnutel'ná alebo nehnuteľná vec objavená metódami a technikami archeologického výskumu.

V strategických dokumentoch môžu byť označené aj objekty, ktoré nie sú evidované ako národné kultúrne pamiatky podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu Slovenskej republiky, ale majú historickú hodnotu. Obec ich môže zapísať do evidencie pamätihodností obce podľa § 14 ods. 4 pamiatkového zákona.

Podľa zákona č. 49/2002 Z. z. o pamätihodnostiach a podľa vyhlášky Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 253/2010 Z. z., ktorou sa vykonáva pamiatkový zákon, sa archeologické nálezy a náleziská evidujú ako pamätihodnosti v ich pôvodnom prostredí, v teréne, na povrchu alebo v pod vodou. Podľa § 41 pamiatkového zákona základnými podmienkami ochrany sú archeologické nálezy a náleziská na miestach, kde nie je predpísaný archeologický výskum.

Podľa § 40 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona a § 127 stavebného zákona v prípade objavenia alebo narušenia archeologických nálezov počas stavby je nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác povinná nález ohlásiť krajskému pamiatkovému úradu. Do vykonania obhliadky musí nálezca zabezpečiť nálezisko pred ďalšou činnosťou.

V súlade s § 44a pamiatkového zákona záväzné stanovisko podľa § 30 ods. 4 pamiatkového zákona stráca platnosť po uplynutí 3 rokov od jeho vydania, ak sa nevyužilo na určený účel.

A/ Prípadné evidované archeologické nálezisko / historický objekt a ich ochrana:

B/ V prípade zemných prác vykonávaných v katastrálnom území obce sa ochrana archeologických nálezov a nálezísk riadi zákonom č. 49/2002 o ochrane pamiatkového fondu. č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, je potrebné pri každej plánovanej stavebnej činnosti alebo rekonštrukcii historických objektov, ktorá zahŕňa výkopové práce v riešenom území, získať stanovisko príslušného Krajského pamiatkového úradu. Krajský pamiatkový úrad posudzuje každý projekt individuálne z hľadiska prípustnosti prác a potreby vykonania archeologického výskumu.

V prípade národných archeologických nálezov sa musia dodržiavať ustanovenia článku 40 ods. 2, 3, 10 zákona o pamiatkach a územiach, najmä nálezca alebo osoba zodpovedná za vykonávanie prác - musí zastaviť práce, musí nález ohlásiť Krajskému pamiatkovému úradu. Nálezca musí zabezpečiť miesto nálezu pred ďalšími činnosťami až do vykonania kontroly.

C/ Pri úpravách objektov a pri novej výstavbe uplatňovať charakteristické regionálne architektonické prvky, uvedené v bode „D“ záväzného stanoviska.

D/ Podľa § 14 ods. 1 pamiatkového zákona je samospráva povinná zachovávať, chrániť, obnovovať a využívať pamiatkový fond na území obce, t. j. archeologické nálezy a náleziská, ako aj evidované pamiatky a pamätihodnosti obce, a vytvárať na to potrebné podmienky.

E/ V súlade s § 14 ods. 4 pamiatkového zákona môže obec rozhodnúť o zriadení odbornej evidencie pamiatok v obci. V evidencii pamätihodností obce môžu byť okrem hnutel'ných a nehnuteľných vecí zapísané aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy vzťahujúce sa k histórii a osobnostiam obce.

F/ Rešpektovať podmienky vyplývajúce s nadradenej Územnoplánovacej dokumentácie Veľkého územného celku kraja a to konkrétne body:

- V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry

Zachovanie pôvodného špecifického charakteru vidieckeho priestoru, nadväzujúceho na pôvodný charakter zástavby a historicky vyvinutej okolitej krajiny, zachovanie historicky vyvinutého typu zástavby v obciach s prihliadnutím na etnografické špecifiká jednotlivých oblastí.

V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva.

- Rešpektovanie pamiatkového fondu a kultúrneho dedičstva vo všetkých okresoch kraja, najmä ochrana najhodnotnejších objektov a skupín objektov, pamiatkových objektov a národných kultúrnych pamiatok, vrátane ich vyhlásených chránených území, v kategórii pamiatkových objektov alebo navrhovaných na zriadenie v pamiatkových rezerváciách a pamiatkových zónach, ich ochrana a využívanie v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších vyhlášok.
- Vytvárať podmienky na ochranu pamiatkového fondu a spolupracovať s orgánmi štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu, ochrany, obnovy a využívania pamiatkového fondu, pamiatkových území a ich ochranných pásiem v súlade s ustanoveniami zákona č. 42/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu. Rovnako aj vytváranie podmienok na ochranu pamiatkového fondu v mestách a obciach a spolupráca so samosprávami miest a obcí v kraji.
- Zabezpečenie osobitnej pozornosti a zvýšenej ochrany registrovaných, známych a predpokladaných archeologických lokalít a miest v súlade s ustanoveniami zákona 49/2002, zákona o ochrane pamiatkového fondu.
- Rešpektovať charakteristické formy a štruktúry osídlenia, ktoré charakterizujú jednotlivé regióny kraja z hľadiska architektúry, folklóru, typických foriem hospodárskej činnosti a vzťahu k prírodnému prostrediu v súlade so súčasnou krajinnou štruktúrou jednotlivých regiónov a ustanoveniami Európskeho dohovoru o krajine.

Odbor starostlivosti o životné prostredie

Pred schválením Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je potrebné získať stanovisko orgánu ochrany prírody a krajiny vydané podľa § 9 ods. 1 písm. o) zákona o ochrane prírody a krajiny. Výsledky hospodárskych a iných činností uvedených v PHRSR - ak sú vypracované

v rámci jednotlivých projektov - musia byť v súlade s uvedenými cieľmi a zámermi s cieľmi a opatreniami platnými v čase prípravy jednotlivých projektov, ktoré sú stanovené v Programe odpadového hospodárstva príslušného kraja.

Povinnosti zo strany samosprávy:

- Správca vodného toku, ktorým je Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. Odštepňný závod príslušného kraja, (ďalej len „správca vodného toku“), je oprávnený v zmysle ustanovení § 49 a § 50 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „vodný zákon“) vstupovať na pobrežné pozemky, ktoré slúžia ako manipulačné pásmo pri vykonávaní správy a údržby koryta toku, resp. ako priestorová rezerva pre realizáciu prípadných protipovodňových opatrení.
- Vlastník pobrežného pozemku je pritom povinný umožniť správcovi vodného toku výkon jeho oprávnenia a strpieť vykonanie príslušných prác. Šírka pásma charakterizujúceho pobrežný pozemok je zákonom stanovená do vzdialenosti 10,0 m pri vodohospodársky významnom vodnom toku a drobnom vodnom toku do 5,0 m od brehovej čiary, pri ochranej hrádzi vodného toku do 10,0 m od vzdušnej a návodnej päty hrádze.
- Do vymedzeného pobrežného pozemku nie je možné umiestňovať zariadenia a vedenia technickej infraštruktúry, stavby trvalého charakteru, súvislú vzrastlú zeleň, ani ho inak poľnohospodársky obhospodarovať. Situovanie nových stavebných objektov musí byť v súlade so zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane pred povodňami“).
- Upozornenie, že správca toku nemá na vodných tokoch pretekajúcich katastrálnym územím obce (ak relevantné) vysledované inundačné územie, pričom vplyvom povodňových prietokov v týchto vodných tokoch môže dochádzať k zaplavovaniu k nim príľahlého územia a tým aj objektov situovaných v dotknutých lokalitách. Vzhľadom na možné povodňové riziko vodných tokov nebude zodpovedať za prípadné škody vzniknuté na objektoch z titulu vybreženia vôd počas povodňových prietokov, resp. zaliatím objektov vnútornými vodami.
- Vzhľadom na možné riziká je potrebné zabezpečiť ochranu inundačných území vodných tokov s retenčným potenciálom, zamedziť v nich v budúcnosti výstavbu a iné nevhodné činnosti v zmysle požiadaviek zákona o ochrane pred povodňami.

Informácie o ochrannom pásme vodného toku (ak relevantné):

V ochrannom pásme vodného toku, kde nie je prípustná orba, stavanie objektov, zmena reliéfu ťažbou, navážkami, manipulácia s látkami škodiacimi vodám, výstavba súbežných inžinierskych sietí a ťažba zeminy, pri ktorej sa ochranné pásmo rozširuje na 20 m od brehovej čiary. Minimálna šírka ochranného pásma je stanovená na 4,0 m (6,0 m) od brehovej čiary pre vodné toky, ktoré majú šírku medzi brehovými čiarami do 10,0 m (10,0 - 50,0 m).

- Pri realizácii konkrétnych zámerov rešpektovať Záväznú časť Územného plánu VÚC príslušného kraja, v platnom znení. Zároveň pri plánovaní realizácie zámerov, projektov a aktivít dôsledné vyhodnotenie aj obmedzenie nových záberov najkvalitnejšej poľnohospodárskej pôdy a chránenej poľnohospodárskej pôdy v katastrálnom území obce. Tieto sú možné len v nevyhnutých prípadoch a v odôvodnenom rozsahu.
- Pri zabezpečovaní plnenia programu rozvoja obce v prípade predpokladu napájania miestnych a účelových komunikácií na cestu III. triedy a plánované činnosti v jej ochrannom pásme je potrebné dodržať 3 / 11 podmienky, ktoré stanoví správca ciest II. a III. triedy príslušného kraja, na základe písomného vyžiadania.

V prípade zásahu do ciest II. a III. triedy musia byť v plnej miere splnené tieto podmienky:

- dodržať šírkové usporiadanie parametrov ciest v zmysle platných noriem,
- podľa § 15 ods. 3 písm. d) vyhlášky č. 35/1984 Zb., ktorou sa vykonáva zákon o pozemných komunikáciách dodržať cestné ochranné pásmo, t. j. 20 metrov od osi vozovky ciest III. triedy mimo zastavaného územia.

Údaje týkajúce sa výskytu prvkov územného systému ekologickej stability v predmetnom území:

Údaje je možné získať z dokumentu RUSES (2019) príslušného okresu alebo si ich vyžiadať od príslušnej odbornej organizácie ochrany prírody ŠOP SK SCHKO, ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o ochrane prírody a krajiny) a ktorá je odbornou organizáciou podľa § 65a ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny vypracúva, obstaráva a vedie dokumentáciu ochrany prírody a krajiny a ďalšie súvisiace odborné podklady vybrané podľa písmena h) zákona o ochrane prírody a krajiny, zabezpečuje poskytuje o nich informácie a realizuje z nich vyplývajúce vybrané opatrenia.

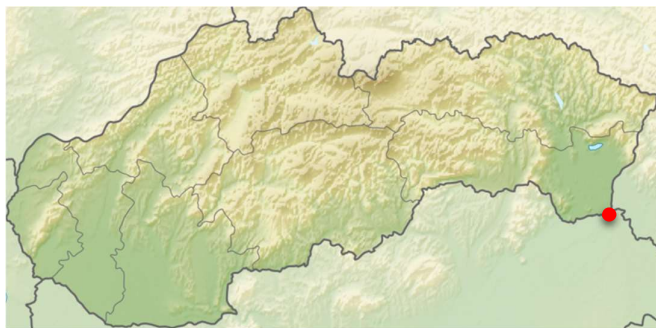
2 A – Analytická časť

A I – Analýza vnútorného prostredia

Analytická časť programu je zameraná na predstavenie hospodárskej a sociálnej situácie obce Veľké Trakany, východiskom ktorej je súhrnná geografická, kultúrno-historická a sociálno-ekonomická a environmentálna situácia obce. Určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia vychádza z analýzy súčasného stavu a potrieb v oblasti udržateľného rozvoja obce s následným určením priorít rozvoja obce.

Mapa 1 Poloha obce Veľké Trakany

Mapa 2 Poloha obce Veľké Trakany na Slovensku

Prihraničná obec Veľké Trakany sa rozprestiera v juhovýchodnej časti Východoslovenskej nížiny, na nive Tisy. Obec z hľadiska územno-správneho členenia patri do Košického kraja, okresu Trebišov. Leží mimo hlavných dopravných ťahov s dopravnými a pracovnými väzbami na Kráľovský Chlmec. Kataster obce susedí na západe a severe s katastrom obce Biel, na juhu tvorí hranicu s Maďarskou republikou, na východe a severe susedí s katastrom

obce Malé Trakany.

Prvý krát bola obec písomne doložená v roku 1275. Radí sa tak k najstarsím v zemplinskom regióne. Vhodné podmienky pre život a strategická poloha viedla k jej rozvoju. V 14. storočí získala postavenie mestiečka s jarmočnými právami. V tomto období už mala svoj kostol, faru i školu. Pôvodný poľnohospodársky charakter pretrva do dnešných čias.

Okres Trebisov zahŕňa 82 obcí - z toho 4 mesta - a rozprestiera sa na 1 073 km (rozlohou patrí medzi veľké okresy Slovenska).

Okres sa v rámci Slovenska radí medzi väčšie aj počtom obyvateľov.

2.1.1 História obce

Prvé písomné zmienky o obci sú z roku 1275 - spomína sa v listine o majetkoch jágerského biskupstva a kapituly, ktorým už skôr patrilo celý, prípadne časť desiatku od veľkotrakanských farníkov. Sídlo farnosti boli Trakany v 13. storočí, prípadne už skôr. Priame správy o tamojšom kostole sú od 14. storočia. Katolícki farári tam vysluhovali bohoslužby.

Od Veľkých Trakan viedla krajinská cesta smerom na sever do Lelesa, o ktorej je doklad z roku 1369. Veľkými Trakanmi viedla aj krajinská cesta v smere východ - západ. Zemepisná poloha na krajinskej ceste priaznivo vplývala na ďalší rozvoj obce. Od konca 14. storočia sa Veľké Trakany vyvíjali ako mestiečko vďaka trhu, ktorý sa tam konal každý utorok.

Kultúrne pamiatky

Nehnutel'né národné kultúrne pamiatky zapísané v ÚZPF

- kostol s areálom - č. ÚZPF-47/1 - 3
- kostol r.kat. Narodenie Panny Márie - č. ÚZPF-47/1, parc. Č. 910
- plastika sv. Jána Nepomuckého pri r.kat. kostole - č. ÚZPF-47/2, parc. Č. 911
- zeleň - stromoradie pri kostole, - č. ÚZPF-47/3, parc. Č. 841, 911

Archeologické náleziská

- Poloha Vereshegy - piesková duna severne od obce. Datovanie 8-9. stor.
- Poloha farská záhrada - mŕtve rameno Tisy. Datovanie pravek, novovek
- Poloha Veľkotrakanská kolónia - sevený kopec osady na ľavej strane cesty Biel - Veľké Trakany. Datovanie pravek, domb. halštatská.
- Poloha Nehvanec - žiarove pohrebisko. Datovanie: ml. doba kamenná, star. Doba bronzová
- Poloha Ördöngösdomb severne od obce, sídlisko. Datovanie : neolit, 8. - 9. stor.
- Szélmalom domb - piesková duna, sídlisko. Datovanie: pravek, doba bronzová, stredovek,

novovek

- Poloha Földvár - hradisko. Datovanie: slovania
- Poloha Lubina - hradisko Datovanie: slovania

2.1.2 Vymedzenie riešeného územia

Územie obce Veľké Trakany je územný celok, ktorý tvorí jedno katastrálne územie, a to katastrálne územie Veľké Trakany.

Obec Veľké Trakany sa nachádza v južnej časti Východoslovenskej nížiny. Z hľadiska územnosprávneho členenia SR obec patrí do Košického kraja, na úrovni okresov obec sa nachádza v okrese Trebišov

Tabuľka 1 Základné ukazovatele obce

Ukazovateľ	Hodnota
Kód obce	543896
Názov okresu	Trebišov
Názov kraja	Košický
Štatút obce	obec
PSČ	076 42
Telefónne smerovacie číslo	056
Prvá písomná zmienka o obci (rok)	1275
Nadmorská výška obce	101
Celková výmera územia obce (km ²)	1050
Hustota obyvateľstva na km ²	144,29

Zdroj ŠÚ SR

2.1.3 Základné fyzicko-geografické charakteristiky obce

Riešené územie patrí do geologického celku Východoslovenskej nížiny, na vývoji ktorej sa podieľali neogénne a kvartérne sedimenty. Územie má rovinatý charakter. Na jeho geologickej stavbe sa podieľal neogén, v ktorom sedimentovali rôzne íly, slieky, piesky a štrky. Tieto sedimenty sú prekryté kvartérnymi sedimentmi, ktoré sa tvorili v holocéne mohutnými aluvialnými náplavami vodných tokov. Geologická rôznorodosť riešeného územia sa odráža v horizontálnej i vertikálnej heterogenite pôdneho profilu.

V území nie sú evidované objekty, ani na ktoré by sa vzťahovala ochrana ložísk nerastných surovín, nie je určené prieskumné územie pre vyhradený nerast, nie sú zaevidované staré banské diela, nie sú evidované zosuvy.

V riešenom území sa nevyskytujú žiadne geodynamické javy. Z hľadiska seizmicity územia je územie zaradené do 5° regionalnej seizmickej intenzity stupnice MSK.

Geomorfologicky charakterizuje územie jako reliéf zvlnených rovín a nív, neregulovaným korytom rieky Tisa a jej prítokov, sieťou mŕtvych ramien a močiarov s lužnými lesmi. Územie má ráz typickej poriečnej zóny s nepatrnými deniveláciami terénu, so sieťou živých a mŕtvych ramien a umelých odvodňovacích kanálov. V dnešnom reliéfe možno rozlíšiť agradačné valy 1 až 2,5 m vysoké, zaberajúce šírku 2 až 5 km, ktoré sú od seba oddelené medzivalovými depresiami. Osobitné postavenie majú plytké depresie, ktorých vznik je podmienený súčasným poklesávaním územia o 1 až 2 mm ročne. Medzibodrocké pláňavy, s typickou eolitickou formou reliéfu modelovanou vetrom, zaberajú prevážnu časť katastra a tiahnu sa od Latorickej roviny po hranice s MR. Jej vývoj v dôsledku neotektonických procesov nie je ani v súčasnosti ukončený. Karpatské toky ukladajú značné kvantá transportovaného materiálu do stále klesajúcej nížiny, čo spôsobuje akumuláciu štruktúru územia.

Vývoj štruktúrnej roviny v neogéne bol pomerne zložitý a etapovitý, závislý od zlomovej tektoniky a s ňou súvisiacich transgresií, resp. regresií mora. Pestré súvrstvie levantu postupne prechádza do kvarteru, hlavne v strode panvy, kým na okrajoch roviny sa prejavuje zreteľná diskordancia vo forme uloženia štrkových náplavových kúžeľov. Postupný prechod do kvarteru naznačuje trvalú poklesovú tendenciu územia od vrchného pliocénu až po recent. Preto v kvartéri oblasť reštruktúrnej roviny predstavuje rozľahlú a zamokrenú depresiu, do ktorej stekali karpatské toky. Riečne sedimenty sa striedajú v podobe plastických ílov, piesčitých ílov, tečúcich pieskov a štrkov. Keďže tečúce rieky uložili sedimenty na poklesávajúcom území, vytvorili sa nanosy vo forme agradačných valov, ktoré tvoria mierne vyvýšeniny pozdĺž riek Latorica a Bodrog. Mocnosť kvartérnych sedimentov dosahuje niekoľko metrov. Najrozsiahlejší, vyše 10 km široký val leží medzi Latoricou a hranicou s MR. Rovina má v celku nerovnomernú poklesovú tendenciu. Zo zelenkavého sfarbenia pieskov a prítomnosti bahnitých sedimentov usudzujeme, že štruktúrna rovina v kvartérnom vývoji predstavovala izolované močiare a bažiny, v ktorých dochádzalo k hydrogénnym procesom. V miestach, kde sa nachádzajú eolitické piesky, nie je vyvinutá hlinitá vrstva. Z pokryvných útvarov eolitického pôvodu sa tu nachádza močaristá spraš a viate piesky. Pieskové duny o výške 2 až 4 m sú uložené vo forme bochníkov a pozdĺžnych valov.

2.1.3.1.1 Súčasná krajinná štruktúra

Súčasná krajinná štruktúra je tvorená súborom prvkov, ktoré človek ovplyvnil, čiastočne alebo úplne pozmenil, resp. novovytvoril ako umelé prvky krajiny. Typ súčasnej krajiny je

poľnohospodársky, ide o nížinnú rovinnú oráčinovo-lúčno-lesnú krajinu.

Tabuľka 2 Krajinná štruktúra obce

Celková výmera územia obce (ha)	Poľnohospodárska pôda – orná	Záhrada	Trvalé trávne porasty	Vodné plochy	Zastavané plochy a nádvorcia	Ostatné plochy
1050,087	527,592	72,71	264,846	60,282	67,114	57,548

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 1 Štruktúra využitia zeme na území obce Veľké Trakany

Zdroj: ŠÚ SR

Ako na grafe číslo 1 vidíme, najväčšiu časť zeme tvoria poľnohospodárske pôdy (50,24 percent), trvalé trávne porasty tvoria 25,22 percent celkovej výmere obce Veľké Trakany, 6,92 percentá zeme na sledovanom území sú záhrady. 6,39 percentá územia obce tvoria zastavané plochy a vodné plochy (5,74 percent).

2.1.3.2 Ochrana prírody

Na katastri obce sa nachádza:

Ramsarská lokalita Tisa - územie zahŕňa umelo odpojené (1880 - 1890) bývalé hlavné koryto Tisy, ktoré je prietochné len počas povodní. Vysychanie koryta je intenzívne, pretože v posledných rokoch sa Tisa málokedy rozvodňuje. Lokalita je pomerne málo zarybnená, chudobná malakofauna, slabší výskyt obojživelníkov, prekvapujúco veľka frekvencia ornitofauny aj mimo ťahové obdobie. Od roku 2012 nedošlo k rozvodneniu Tisy, lokalita je v súčasnosti suchá.

Medzinárodný Dohovor o mokradiach označovaný ako Ramsarská konvencia podľa miesta

prijatia v iránskom Ramsare 2. februara 1971, je prvý z novodobých globálnych dohovorov na ochranu a racionálne využívanie prírodných zdrojov. Lokalita Tisa na slovensko-maďarskom pohraničí bola zaradená do tohto zoznamu sekretariátom Ramsarského dohovoru 4. decembra 2004. Jej výmera je 734,6 hektára.

Podľa ramsarskej definície sú mokrade definované ako "územia s močiarimi, slatinami, rašeliniskami a vodami prírodnými alebo umelými, trvalými alebo dočasnými, stojatými aj tečúcimi, sladkými, brakickými alebo slanými, vrátane územia s morskou vodou, ktorej hĺbka pri odlive nepresahuje šesť metrov". V prírodných podmienkach strednej Európy sú za mokrade považované všetky biotopy, ktorých existencia je podmienená prítomnosťou vody.

2.1.4 Ľudské zdroje

Obyvateľstvo nemožno považovať za statický element, ale naopak vyznačuje sa silnou dynamikou jeho počtu, štruktúry, priestorového rozloženia a ďalších znakov. Logickým a nevyhnutným dôsledkom transformačných pohybov v politickej a ekonomickej sfére slovenskej spoločnosti po roku 1989 sú aj posuny v demografickom vývoji.

Vývoj počtu obyvateľov obce v posledných 10 rokoch charakterizoval postupný prírastok. Pri SODB v roku 2021 obec mala 1508 trvale bývajúcich obyvateľov. K 31.12.2023 v obci Veľké Trakany bývalo 1515 osôb.

V strednodobom horizonte sa očakáva stabilizácia počtu obyvateľstva obce na úrovni okolo 1520. Predpoklad vývoja obyvateľov obce pre výhľadové obdobie sa vychádza z nasledujúcich cieľov:

- vytvárať podmienky pre rast počtu obyvateľov obce,
- vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v obci.

Tabuľka 3 Vývoj počtu obyvateľov obce

Rok	Počet obyvateľov
2015	1439
2016	1433
2017	1443
2018	1444
2019	1439
2020	1433
2021	1508

2022	1536
2023	1525

Zdroj: ŠÚ SR

Národnostná štruktúra obyvateľstva

V národnostnej štruktúre obce (k 01.01.2021) má dominantné zastúpenie obyvateľstvo maďarskej národnosti (72,71 %). K slovenskej národnosti sa hlásilo 22,61 percent, k ostatnej národnosti 3,88 percent a k rómskej národnosti 0,27 percent obyvateľov.

Tabuľka 4 Národnostná štruktúra obyvateľov obce

Národnosť	Počet	%
Slovenská	338	22,61
Maďarská	1087	72,71
Rómska	4	0,27
Ukrajinská	5	0,33
Rusínka	1	0,07
Česká	1	0,07
Nemecká	1	0,07
Ostatné	58	3,88
Spolu	1495	100

Zdroj: SODB SR 2021

Podľa SODB 2021 v náboženskej štruktúre obyvateľstva obce dominujú obyvatelia, ktorí sa prihlasujú k rímskokatolíckej cirkvi (tvoria 57,93 percent obyvateľstva obce), Reformovanej kresťanskej cirkvi (15,72 percent) a gréckokatolíckej cirkvi (10,77 percent). Počet osôb bez náboženského vyznania je 117 (t.j. 7,83 percent).

Tabuľka 5 Štruktúra obyvateľov podľa náboženského vyznania

Náboženské vyznanie	Počet	%
Rímskokatolícka cirkev	866	57,93
Gréckokatolícka cirkev	161	10,77
Pravoslávna cirkev	5	0,33
Reformovaná kresťanská cirkev	235	15,72
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	18	1,2
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	11	0,74
Bez vyznania	117	7,83
Ostatné	82	5,48
Spolu	1495	100

Zdroj: SODB SR 2021

Ekonomická a sociálna situácia obyvateľov obce sa nevyhnutne odráža na spoločenskom vedomí i správaní. Zmenená životná situácia má vplyv na hodnotenie prebiehajúcich zmien a utvára novú spoločenskú klímu vrátane populačnej.

Veľké množstvo rozličných foriem demografickej dynamiky možno rozdeliť do troch kategórií pohybu: prirodzený pohyb obyvateľstva, mechanický pohyb obyvateľstva, sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva.

Prirodzený pohyb obyvateľstva

Populácia obce má priemernú úroveň pôrodnosti, kým miera úmrtnosti v obci je tiež okolo celoštátneho priemeru. Obec Veľké Trakany vykazuje relatívne riaznivé trendy vývinu ako prirodzeného pohybu obyvateľstva.

Tabuľka 6 Vývoj počtu narodených v obci Veľké Trakany

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet narodených v priebehu roka	10	18	20	9

Zdroj ŠÚ SR

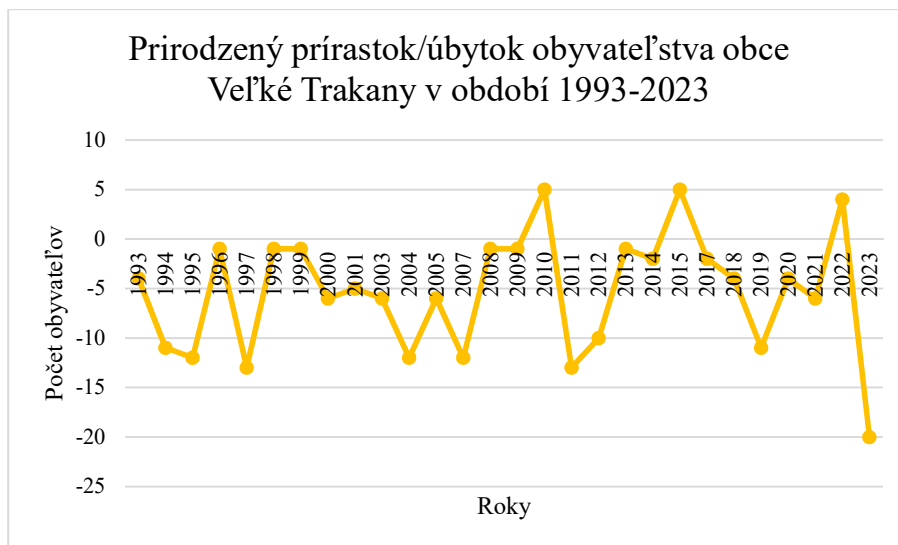
Tabuľka 7 Vývoj počtu zomretých v obci Veľké Trakany

Rok	2020	2021	2022	2023
Počet úmrtí v priebehu roka	14	24	16	29

Zdroj ŠÚ SR

Rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých indikuje mierny prirodzený úbytok obyvateľstva v obci.

Graf 2 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva obce Veľké Trakany v období 1993-2023

Zdroj ŠÚ SR

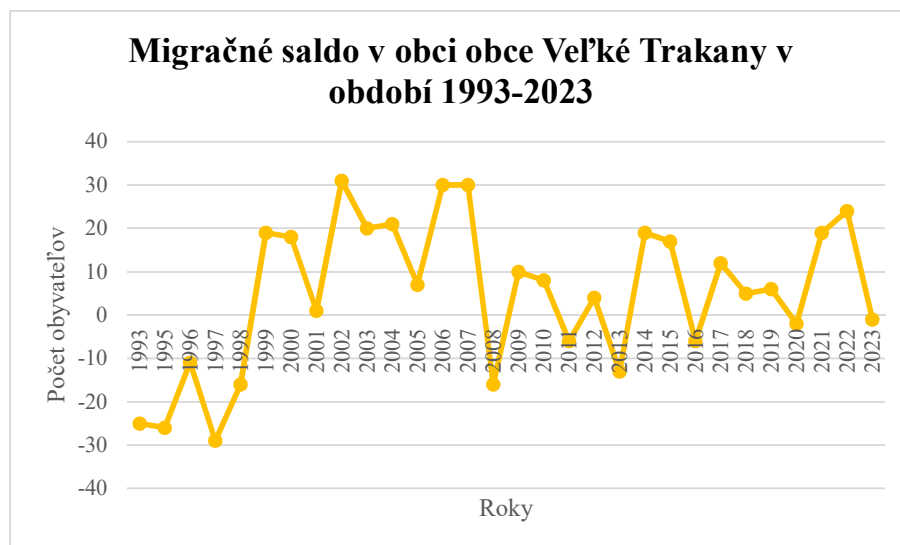
Podiel populácie v predproduktívnom veku (veková skupina 0-14) je 15,99 percent obyvateľov obce, v produktívnom (veková skupina 15-64) 68,56 percent a poproduktívnom (nad 65 rokov) veku 15,45 percent na celkovej populácii obce. Veková štruktúra obyvateľstva obce Veľké Trakany mala v roku 2021 veľmi priaznivú skladbu.

2.1.4.1 Mechanický pohyb obyvateľstva

Priestorová a sociálna mobilita obyvateľstva navzájom od seba závisia. Zmena sociálnej štruktúry vyvoláva priestorové pohyby obyvateľstva. Rozvoj priemyslu a terciárnych aktivít a ich lokalizácia predovšetkým v mestských sídlach vyvolali rozsiahle presuny obyvateľstva do miest – migrácia občanov obce v podstate odráža rozdiely medzi okolitými sídlami v sociálnych a ekonomických podmienkach života ľudí.

Z priestorového hodnotenia dochádzky do zamestnania rozhodujúca zložka pracovnej sily je zamestnaná v mestách Kráľovský Chlmec, Veľké Kapušany a Košice.

Graf 3 Migračné saldo v obci Veľké Trakany v období 1996-2023

Zdroj: ŠÚ SR

Migrácia obyvateľstva je taký pohyb obyvateľstva, ktorý sa viaže na zmenu trvalého bydliska. Pri tomto pohybe vznikajú významné zmeny v priestorovom rozmiestnení pracovnej sily. Tá je však do značnej miery ovplyvňovaná predovšetkým možnosťou získania bývania a zamestnania. V období 2015-2023 do obce sa prisťahovalo 268 osôb, pričom v tom istom období z obce sa odsťahovalo 229 osôb. Tieto údaje svedčia o miernom migračnom prírastku obyvateľstva.

Tabuľka 8 Vývoj počtu prisťahovaných do obce Veľké Trakany

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2022	2023
Počet prisťahovaných v priebehu roka	30	22	34	30	34	25	46	47

Zdroj ŠÚ SR

Tabuľka 9 Vývoj počtu odsťahovaných z obce Veľké Trakany

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet vystťahovaných v priebehu roka	13	28	22	25	28	27	27	23	36

Zdroj ŠÚ SR

2.1.4.2 Sociálno-ekonomický pohyb obyvateľstva

Táto mobilita zahŕňa presuny obyvateľstva medzi jednotlivými sociálnymi skupinami. Výsledkom tohto pohybu sú zmeny v štruktúre obyvateľstva podľa ekonomických a kultúrnych znakov.

V roku 2021 bolo v obci 1025 ekonomicky aktívnych osôb. Miera ekonomickej aktivity obyvateľov obce je 68,56 %. V čase SODB 2021 v obci bolo 170 nezamestnaných, čo predstavovalo 11,37 % ekonomicky aktívnych osôb.

Školské vzdelanie je výrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti. Je jedným z činiteľov ovplyvňujúcich životnú úroveň a podmieňujúcich úspešný rozvoj národného hospodárstva vo všetkých jeho oblastiach.

Z hľadiska vzdelanosti obyvateľstva vykazuje obec konkurencieschopnú vzdelanostnú úroveň - v obci Veľké Trakany vzdelanostná štruktúra obyvateľstva je priaznivejšia v porovnaní s celoslovenským priemerom.

Tabuľka 10 Vzdelanostná úroveň obyvateľov obce Veľké Trakany

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Osoby	%
Základné	396	26,49
Učňovské (bez maturity)	395	26,42
Úplné stredné všeobecné	342	22,88
Vyššie odborné vzdelanie	51	3,41
Vysokoškolské vzdelanie	99	6,62
Bez školského vzdelania	169	11,3
Nezistené	43	2,88
Spolu	1495	100

Zdroj SODB 2021

2.1.4.3 Nezamestnanosť

Najvýznamnejším ukazovateľom situácie na trhu práce je miera nezamestnanosti, ktorá je jedným zo základných kritérií pre klasifikovanie problémových regiónov. Sprievodným javom vysokej miery nezamestnanosti je sociálna a ekonomická ohrozenosť.

Miera nezamestnanosti v obci Veľké Trakany je vysoká – vyššia ako krajský priemer, k 31.12.2021 jej hodnota bola 11,37 %. Miera nezamestnanosti aj v mikropriestore obce (v okrese Trebišov) je tiež dlhodobo vysoká v – vyššia než priemer v Košickom kraji.

Vzdelanostná štruktúra nezamestnaných odhaľuje, že najzraniteľnejšie sú skupiny s najnižšou kvalifikáciou a vzdelaním. Nízky stupeň vzdelania predstavuje hlavnú prekážku pri uplatnení sa na trhu práce. Vysoká nezamestnanosť osôb s nízkym vzdelaním svedčí o štrukturálnych zmenách v dopyte po práci a jeho orientácii na kvalifikovanú a kvalifikačne flexibilnú pracovnú silu.

2.1.4.4 Mzdy

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov vyspelosti regiónov je cena práce. Cena práce je nemotivačným faktorom z pozície zamestnávateľa, ak je jej rast rýchlejší než rast produktivity práce. Úroveň priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2022 dosiahla 1500 EUR, pričom v Košickom kraji priemerná mesačná mzda bola 1416 EUR. V roku 2022 priemerná nominálna mesačná mzda v okrese Trebišov bola 1195 EUR – teda úroveň priemernej nominálnej mzdy v okrese Trebišov dosahoval 79,7 percent celoštátneho ukazovateľa.

2.1.4.5 Ľudia ohrození rizikom sociálneho vylúčenia

Najpočetnejšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú nezamestnaní. V najbližších rokoch bude potrebné sústrediť pozornosť aj na pracovnú silu vo vekových skupinách nad 50 rokov, ktorí sú ohrození rizikom sociálneho vylúčenia, lebo väčšinou majú nízku adaptabilitu na meniace sa požiadavky pracovného trhu a majú zväčša nevyhovujúcu kvalifikáciu, čoho dôsledok je ich nízka atraktivita pre zamestnávateľa (majú malú šancu uplatniť sa na trhu práce).

Ďalšou skupinou ľudí ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia sú starší obyvatelia, ktorí sú poberateľmi starobných dôchodkov (výraznejšie vyššie vekové kategórie) a zdravotne,

zmyslovo a duševne postihnutí občania. Takíto občania sú v prevažnej miere poberateľmi invalidných dôchodkov.

Ďalšou významnou skupinou ľudí, ktorých možno zaradiť medzi ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia, sú deti odkázané na pomoc cudzích a prípadne iné sociálne ohrozené skupiny obyvateľov.

2.1.5 Domový a bytový fond

Úroveň bývania je jednou zo základných charakteristík životnej úrovne obyvateľstva. Jej vývoj úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva, jeho štruktúrou a rozmiestnením. Ovplyvňuje úroveň reprodukcie pracovných síl, pôsobí na celkový životný štýl obyvateľstva.

V čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov (SODB) v roku 2021 v obci bolo 464 domov. V čase SODB 2021 v obci bolo 386 trvalo obývaných bytov. Na domovom fonde obce 96,55%-ný podiel mali rodinné domy. Veľká časť neobývaných bytov je určitou rezervou pre skvalitňovanie domového fondu, nakoľko po ich rekonštrukcii sa spravidla zvýši ich vybavenosť.

2.1.6 Dopravná a technická infraštruktúra

Rozvoj infraštruktúry je jedným zo základných predpokladov rozvoja každého regiónu i obce a výrazne ovplyvňuje hospodársky potenciál, spôsob života a životnú úroveň obyvateľstva.

2.1.6.1 Dopravná infraštruktúra

Kvalitná dopravná infraštruktúra a dobrá dopravná dostupnosť sú základné predpoklady rozvoja obce, ktoré významne ovplyvňujú jej hospodársky potenciál, spôsob života i životnú úroveň jej obyvateľov. Veľký význam dopravy je daný jej podstatným vplyvom na efektívnosť dovozu vstupov do územia a vývozu výstupov výroby z daného územia.

Železničná doprava

Obec Veľké Trakany nie je priamo napojená na európsky železničný systém. Najbližšia železničná stanica je v obci Bielá a Čierna nad Tisou.

Hromadná doprava

Integrovaný regionálny systém hromadnej dopravy zabezpečuje organizáciu a prepojenie hlavných zložiek hromadnej cestnej dopravy v hlavných smeroch pohybu cestujúcich, ktorými pre riešené územie sú:

- cesty do obvodného/okresného centra Trebišov (70,1 km),
- cesty do najbližšieho mesta Čierna nad Tisou (3,7 km).

Hromadnú prepravu osôb do zamestnania, škôl, úradov a za nákupmi zabezpečuje autobusová preprava.

Ostatné druhy dopravy

Konfigurácia terénu, rozmiestnenie funkcií bývania, vybavenosti, práce, rekreácie a relatívne málo frekventovaný charakter dopravy v sídle dávajú predpoklady k významnejšiemu postaveniu bicyklovej dopravy ako jedného zo základných vnútrošídlných dopravných systémov a ekologicky najefektívnejšieho druhu dopravy.

2.1.7 Hospodársko-ekonomický potenciál obce

Ekonomický potenciál obce je nižší ako priemer Slovenska. Širší priestor obce – okres Trebišov – patrí do kategórie priemyselno-poľnohospodárskych regiónov SR.

2.1.7.1 *Priemysel*

V dôsledku ekonomicko-geografickej polohy obec má veľmi slabú výrobnú funkciu, nájdeme tu predovšetkým výrobu kovových plotov.

Medzi základné ciele obce z hľadiska riešenia rozvoja priemyselnej výroby patrí vytvorenie podmienok pre rozvoj hospodárskych aktivít obce, pre tvorbu nových pracovných príležitostí a rozvoj zamestnanosti na území obce.

2.1.7.1.1 Trhové služby, maloobchod

Škála poskytovaných služieb v obci je veľmi úzka. Služby vo väčšine prípadov rozvíjajú na základe živnostenských oprávnení a v prevažnej miere v priestoroch rodinných domov (prípadne vo vyčlenených priestoroch pre tento účel). V obci sa nachádzajú služby, ako:

maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom, ostatný maloobchod mimo predajní, maloobchod s ovocím a zeleninou, atď.

Priemerný obrat maloobchodov na jedného obyvateľa je nižší než celoslovenský priemer, čo je dôvodom finančných príjmov tunajšieho obyvateľstva.

2.1.7.1.2 Podnikateľská aktivita

Z celkového počtu podnikateľských subjektov v obci vyše 70 percent tvoria fyzické osoby. Podnikateľská aktivita vyjadrená podielom fyzických a právnických osôb na celkovom počte obyvateľstva je relatívne dobrá. Rozhodujúca väčšina podnikateľov vyvíja svoju činnosť v službách. Z pohľadu zamestnanosti efektívna by bola podpora aktivít vykonávaných fyzickými osobami v rámci živnostenského podnikania.

Tabuľka 11 Vývoj počtu fyzických osôb v obci v období 2015 – 2023

Roky	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Fyz. osoby	27	27	31	25	25	25	29	32	34
Živnostníci	18	18	23	17	18	20	22	24	26

Zdroj ŠÚ SR

Tabuľka 12 Vývoj počtu právnických osôb

Roky	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Práv. osoby	8	8	9	10	11	14	14	15	15
Ziskové	6	6	6	7	8	11	11	10	10
Neziskové	2	2	3	3	3	3	3	5	5

Zdroj ŠÚ SR

2.1.8 Občianska vybavenosť obce

Občiansku vybavenosť v obci charakterizujú zariadenia v oblasti administratívy, kultúry, športové a sociálne zariadenia. Vybavenosť obce službami je rozmanitá a ich účel závisí od ľudských zdrojov, tradícií, podmienok a špecifických daností okolitého mikropriestoru.

2.1.8.1 Administratíva

V zmysle zákona o obecnom zriadení obec má dva orgány: obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Každý z orgánov obce má svoje samostatné postavenie dané ústavou a zákonmi a nie sú vo vzťahu vzájomnej podriadenosti či nadriadenosti. Obyvatelia obce nepriamo, prostredníctvom týchto dvoch orgánov vykonávajú samosprávu obce. Ďalšie orgány, ako je

napr. Obecný úrad, komisie a pod. sú len odvodenými orgánmi obecného zastupiteľstva. Obecný úrad, ktorý je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu, zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom.

Tabuľka 13 Spádovosť obce Veľké Trakany

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo matričného úradu	Čierna nad Tisou
Sídlo pracoviska Daňového úradu	Čierna nad Tisou
Sídlo pracoviska obvodného oddelenia policajného zboru	Čierna nad Tisou
Sídlo Okresného súdu	Trebišov
Sídlo Okresného riadit. Hasičského a záchranného zboru	Trebišov
Sídlo pracoviska obvodného úradu	Trebišov
Sídlo Územnej vojenskej správy	Trebišov
Sídlo úzmeného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Čierna nad tisou
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia	Trebišov

Zdroj: OcÚ Veľké Trakany

2.1.8.2 Školstvo

V obci sa nachádza základná škola a materská škola, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti obce.

2.1.8.3 Zdravotníctvo, sociálne služby

Na území obce sa nachádza zariadenie zdravotnej starostlivosti - ordinácia lekára 1. kontaktu s čiastočným úväzkom. Najbližšie stále zdravotné stredisko je v Čiernej nad Tisou vzdialenej 3 km od obce. Za odbornými vyšetreniami obyvatelia obce dochádzajú do Nemocnice s poliklinikou v Trebisove a do nemocnice v Kraľovskom Chlmcí. V obci je požiadavka zo strany obyvateľov na zriadenie diabetologickej ambulancie a lekára 1. kontaktu na plný úväzok.

2.1.9 Kultúra, šport a ostatné služby

V obci Veľké Trakany majú tradície rôzne podujatia, ktoré sa viažu na určité obdobie v roku. V obci funguje futbalový športový klub. Pre športové aktivity je v obci nedostatok športovísk, obec potrebuje nové viacúčelové ihrisko (volejbal, tenis, basketbal) a ihrisko v areáli základnej a materskej školy.

Okrem vyššie uvedených zariadení občianskej vybavenosti sa v obci nachádzajú cintorín s

dostatočnou kapacitou s domom smútku, kostol evanjelickej cirkvi, ktorý je potrebné rekonštruovať, vyhovujúci kostol rímskokatolíckej cirkvi, ktorého časť je národnou kultúrnou pamiatkou a nový gréckokatolícky kostol.

2.1.9.1 Socialne služby

V obci sa nenachádzajú nezávislé právne subjekty zaoberajúce sa poskytovaním socialnej pomoci obyvateľom. Najbližšie možnosti sociálnych služieb k obci Veľké Trakany sú v Čiernej nad Tisou.

2.1.9.2 Cestovný ruch

Mimo ihrísk sú na území obce vhodné komunikácie na cykloturistiku, ktoré nie sú značené. V obci Veľké Trakany sú organizované rôzne futbalové športové podujatia zamerané na mládež aj dospelých.

Obec nie je strediskom cestovného ruchu. Miestni obyvatelia využívajú štátne a poľné cesty na bicyklovanie, Latoricu na rybolov a vodné športy. Na víkendové rekreačné aktivity sú využívané aj blízke strediská cestovného ruchu v Maďarskej republike. Niektoré neobývané rodinné domy sú využívané ako chalupy. V obci sa nachádza dostatok neobývaných rodinných domov vhodných na chalupárenie.

V týchto miestach rieka Tisa tvorí štátnu hranicu medzi Slovenskom a Maďarskom. Slovenská strana je lemovaná peknými piesočnými plážami, vytvorenými naplaveným jemným riečnym pieskom. Krátkodobá víkendová rekreácia, kúpanie, táborenie, športy, rybolov, slnenie.

V rámci cestovného ruchu sa využíva aj hraničný priechod do Maďarska pre peších a cyklistov po hrádzi

V obci sa nachádza viacero zaujímavostí:

Najvýznamnejšou svetskou pamiatkou obce je neskorobarokova budova soľného a colného úradu. Po jej rekonštrukcii tu zriadili regionálne múzeum ako súčasť takzvanej soľnej cesty. Miesto je častým dejiskom kultúrnych podujatí s možnosťou kvalitného stravovania a ubytovania.

V obci sa nachádza klasicistický kaštieľ z konca 18. storočia, rímskokatolícky kostol z roku 1894 postavený z materiálu hradného kaštieľa z roku 1550.

V roku 2005 bol v obci odhalený prvý pamätník Trianonu v regióne. Centrum obce zdobí

andezitová socha Bálinta Balassiho, ako aj diela György Ferencza z Veľkých Kapušian. K odkazu svojích predkov sa hlási a ďalej ho rozvíja, i na medzinárodnej úrovni úspešná, folkórna skupina Tisza.

2.1.9.3 Mimovládne organizácie a občianske združenia

Mimovládne organizácie, občianske združenia a ďalšie formy neziskových združení sú dôležitou súčasťou občianskej spoločnosti, so svojimi činnosťami prispievajú k výraznému zlepšeniu kvality života.

V katastri obce posobí poľovnícke združenie Tisza.

V katastri obce sa nachádza poľný revír č. 31 Malé Trakany o celkovej výmere 1 416,42 ha, z toho na území Veľkých Trakan je 6,76 ha.

A II – Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajším prostredím sa v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja pre obec rozumejú tie oblasti, ktoré (v rôznej miere, výrazne alebo len mierne) ovplyvňujú jej rozvoj, ale ktoré obec nemôže nijako ovplyvniť vlastnou činnosťou. Na makroregionálnej úrovni je dôležitým faktorom rozvoja obcí európska koncepcia rozvoja známa ako "RED OCTOPUUS", ktorá identifikuje hlavné rozvojové centrá Európy, tzv. červenú chobotnicu (pomenovanú podľa tvaru tejto rozvojovej siete), spájajúcu najrozvinutejšie európske mestské a aglomerácie a centrá s najväčším rozvojovým potenciálom. Vetva "červenej chobotnice" prechádza aj Slovenskom, a to na juhozápade krajiny (v okolí Bratislavy). Obec Veľké Trakany je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila niektoré centrá obcí Slovenska ako terciárne centrá, t. j. centrá s terciárnou obslužnosťou (vybraná vyššia úroveň občianskej vybavenosti). Týmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej zo skupín), ktoré označujú úroveň obsluhy samotného mesta i zázemia (prvé tri skupiny sú rozdelené do dvoch podskupín). Najbližšími centrami osídlenia obce Veľké Trakany sú mestá Trebišov a Kráľovský Chlmec.

KURS 2001 na Slovensku vytvoril okrem centier miest aj jadrové centrá miest, ktoré sú prepojené rozvojovými osami I. úrovne. Ostatné centrá osídlenia sú prepojené osami II. a III. úrovne. Tieto rozvojové a urbanizačné osi tvoria súčasť vyváženej hierarchickej sídelnej štruktúry. Podporujú medziobecné väzby a vyvážený rozvoj miest vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť infraštruktúry, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú uspokojovanie hospodárskych, sociálnych a environmentálnych potrieb sídelnej štruktúry.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska z roku 2001 definoval tri úrovne rozvojových osí na základe nasledujúcich kritérií:

- rozvojová os prvej úrovne - spája prvú skupinu centier osídlenia a prvú úroveň ťažísk osídlenia s podobnými centrami v štáte a mimo hraníc štátu, vrátane minimálne jedného cestného prepojenia a jednej vysokorýchlostnej železničnej trate,
- rozvojová os druhej úrovne - spája centrá osídlenia druhej úrovne a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej úrovne a ťažiskami osídlenia prvej úrovne alebo spája centrá osídlenia druhej úrovne a ťažiská osídlenia druhej úrovne

navzájom, vrátane aspoň jednej cestnej komunikácie a jednej železničnej trate nadregionálneho významu alebo rýchlostnej cesty,

- rozvojová os tretej úrovne - spájajúca strediská strednej veľkosti a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Najdôležitejšia rozvojová os pre rozvoj územia Slovenska, t. j. I. stupňa, spája Bratislavu a Košice (okrem iného) prostredníctvom severoslovenského dopravného koridoru cez Žilinu Poprad a Prešov. Obec Veľké Trakany neleží na tejto osi, a preto je ťažké očakávať pozitívny rozvojový impulz pre obec z vonkajšieho prostredia prostredníctvom súkromných investorov (ktorí by sa nemuseli usadiť priamo v obci, ale museli by byť v jej dostatočnej blízkosti - vytvoriť nové pracovné miesta z obce Veľké Trakany v rámci dennej dochádzky za prácou). Významným vonkajším rozvojovým impulzom pre okres Trebišov by mohla byť zvýšená podpora štátu vo forme investičných stimulov pre priame zahraničné investície, ktoré sú čo najbližšie (ak nie priamo v území) k regiónu. Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, keď boli prvýkrát zavedené investičné dotácie, jednotlivé slovenské vlády podporovali priame zahraničné investície najmä v najrozvinutejších regiónoch Slovenska (najmä v trojuholníku Bratislava - Trnava - Nitra, v Košiciach a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do Trebišova smerovala len minimálna časť investičnej podpory štátu. Preto je ťažké očakávať v blízkej budúcnosti pozitívny rozvojový impulz pre región z prostredia investičnej podpory.

Ďalším rozvojovým impulzom, ktorá by mohla pochádzať z vonkajšieho prostredia, je (najmä finančná) podpora vlády najmenej rozvinutým okresom podľa zákona 336/2015 Z.z. o podpore najmenej rozvinutých okresov. Okres Trebišov je jedným z týchto najmenej rozvinutých okresov. Pomoc poskytovaná v rámci NRO je zameraná najmä na vytváranie nových pracovných miest. Hoci finančný balík, ktorý má okres v rámci tejto pomoci k dispozícii, nie je veľký, a teda nepredstavuje významnú investíciu, môže pri vhodnom využití čiastočne prispieť k rozvoju okresu (a v rámci neho aj k rozvoju obce Veľké Trakany).

Rôzne vyššie uvedené formy politiky regionálnej pomoci (napr. investičná pomoc a pod.) a celý rad ďalších faktorov (napr. faktor hierarchie osídlenia, faktor makropolitikovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti susedných prihraničných regiónov a pod.) prispeli (a naďalej prispievajú) k tomu, že regionálny rozvoj na Slovensku je veľmi nevyvážený a medzi regiónmi sa vytvorili veľmi výrazné regionálne disparity. Tým sa vytvorila výrazná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na jednej strane a periférií (vnútorných aj prihraničných). V jednom z takýchto periférnych regiónov sa nachádza obec Veľké Trakany.

2.1.10 Štrukturálne fondy v programovom období 2021-2027

Európske štrukturálne a investičné fondy (ESF) sú jedným zo spôsobov mobilizácie zdrojov potrebných na realizáciu investičných opatrení. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú na Slovensku definované ako "doplňkový" zdroj financovania regionálneho rozvoja, v súčasnom modeli regionálnej politiky a štruktúre financovania obcí sú tieto prostriedky EŠIF hlavným zdrojom financovania, bez ktorého by obce len ťažko dokázali financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 - 2020 Slovensko čerpalo európske štrukturálne a investičné fondy v rámci cieľa "Investovanie do rastu a zamestnanosti" a cieľa "Európska územná spolupráca". V roku 2023 sa toto programové obdobie končila (z hľadiska financovania a ukončovania projektov) a v súčasnosti sa nachádzame v programovom období 2021 - 2027.

Partnerská dohoda medzi Slovenskom a EÚ na nasledujúce programové obdobie 2021 - 2027 už bola schválená, rovnako ako operačný program pre Slovensko (Slovensko bude mať v novom období len jeden operačný program, čo je výrazná zmena oproti predchádzajúcemu obdobiu 2014 - 2020). Riadiaci orgán OP Slovensko (ktorým je MIRRI SK) a partnerské organizácie už môžu pripravovať výzvy na predkladanie projektov.

Ďalším dôležitým zdrojom financovania rozvojových projektov v nasledujúcich rokoch bude pre Slovensko Plán obnovy a odolnosti SR (Plán obnovy), z čoho miestne a regionálne orgány sa môžu čerpať čiastočne. Plán obnovy však už nie je súčasťou EŠIF, ale samostatným zdrojom financovania vytvoreným z iniciatívy EÚ v reakcii na krízu spôsobenú pandémiou COVID-19. Plán obnovy reaguje predovšetkým na jej ekonomické dôsledky, ale aj na dlhodobé systémové nedostatky slovenskej spoločnosti v kontexte Slovenskej republiky (Slovenská republika sa tiež zaviazala realizovať určité reformy).

2.1.11 Zmena klímy

Veľmi dôležitým faktorom, ktorý čoraz viac ovplyvňuje rozvoj obce Veľké Trakanya ktorý je potrebné urýchlene riešiť, sú klimatické zmeny (tento faktor sa samozrejme netýka len obce, ale má globálny, ale v konečnom dôsledku aj lokálny vplyv - najčastejšie v podobe extrémnejších prejavov počasia, ako sú vlny horúčav, povodne, suchá atď.).

Zmena klímy ako fenomén 21. storočia sa stáva jednou z hlavných výziev pre environmentálnu politiku. Svetové ekonomické fórum v roku 2018 vo svojej správe o globálnych rizikách zaradilo extrémne poveternostné javy, krízu nedostatku vody, prírodné

katastrofy a neschopnosť zmierniť zmenu klímy medzi 5 najväčších rizík súčasnosti. Za obdobie rokov 1881 – 2017 sa na Slovensku pozoroval:

- rast priemernej ročnej teploty vzduchu asi o 1,73 °C (z pohľadu ročných sezón k najrýchlejšiemu otepľovaniu dochádza v lete a na jar);
- priestorovo rozdielny trend ročných úhrnov atmosférických zrážok v priemere asi o 0,5 % (na juhu Slovenska bol pokles miestami aj viac ako 10 %, na severe a severovýchode ojedinele úhrn zrážok vzrástol do 3 %);
- pokles relatívnej vlhkosti vzduchu (na juhu Slovenska od roku 1900 doteraz o 5 %, na ostatnom území menej);
- pokles všetkých charakteristík snehovej pokrývky do výšky 1000 m n. m takmer na celom území Slovenska (vo väčšej nadmorskej výške bol zaznamenaný jej nárast);
- vzrast potenciálneho výparu a pokles vlhkosti pôdy – charakteristiky výparu vody z pôdy a rastlín, vlhkosti pôdy, slnečného žiarenia potvrdzujú, že najmä juh Slovenska sa postupne vysušuje;
- zmeny v premenlivosti klímy (najmä zrážkových úhrnov) – príkladom sú v krátkom časovom intervale striedajúce sa extrémne vlhké a suché roky: extrémne suchý rok 2003 a čiastočne aj 2007, extrémne vlhké roky 2010 a 2016 a mimoriadne suchý rok 2011 a čiastočne aj 2012. Za ostatných 15 rokov došlo k významnejšiemu rastu výskytu extrémnych denných a niekoľkodenných úhrnov zrážok, čo malo za následok zvýšenie rizika lokálnych povodní v rôznych oblastiach SR. Na druhej strane v období rokov 1989 – 2017 sa oveľa častejšie ako predtým vyskytovalo lokálne alebo celoplošné sucho, ktoré bolo zapríčinené predovšetkým dlhými periódami relatívne teplého počasia s malými úhrnmi zrážok v niektorej časti vegetačného obdobia. Zvlášť výrazné bolo sucho v rokoch 1990 – 1994, 2000, 2002, 2003 a 2007, v niektorých regiónoch na západe Slovenska aj v rokoch 2015 a 2017.

Riešením, ktoré by malo v konečnom dôsledku zabrániť alebo aspoň minimalizovať riziká a negatívne dôsledky zmeny klímy, je kombinácia zmiernujúcich opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov (mitigácia) s opatreniami na zníženie zraniteľnosti a umožnenie adaptácie ľudí a ekosystémov pri nižších ekonomických, environmentálnych a sociálnych nákladoch. Cieľom adaptácie je zmierniť nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, znížiť zraniteľnosť a zvýšiť adaptačnú kapacitu prírodných a človekom vytvorených systémov na skutočné alebo predpokladané negatívne dôsledky zmeny klímy a posilniť odolnosť

spoločnosti ako celku zvyšovaním povedomia verejnosti o zmene klímy a budovaním vedomostnej základne pre účinnejšiu adaptáciu (MŽP, 2018).

2.1.12 STEEP analýza

Pri riešení rôznych problémov a výziev je dôležité si uvedomiť, že ich riešenie v budúcnosti môžu ovplyvniť rôzne vonkajšie faktory, ktoré obec nemôže ovplyvniť. Úlohou analýzy STEEP (analýza vonkajšieho prostredia) je pomôcť rozhodovateľom predvídať možný budúci vývoj a pripraviť sa na tieto zmeny.

Tabuľka 14 Analýza vonkajšieho prostredia – STEEP analýza

Sociálne prostredie	Technologické prostredie	Ekonomické prostredie
Vzdelanie - nedostatočné prepojenie vzdelávania a praxe	Využívanie IT, bio- a nanotechnológií podporujú rozvoj inovácií. Zvyšujúce sa investície do výskumu a skrátenie času aplikácie výsledkov výskumu do praxe.	Využívanie doplnkových zdrojov financovania - EŠIF pre spolufinancovanie rozvojových projektov.
Zmeny v štruktúre obyvateľstva - starnutie obyvateľstva, migrácia mladých ľudí do miest a do zahraničia	Centrálne využívanie informačných technológií pre komunikáciu s verejnosťou a zlepšovanie kvality verejných služieb.	Dobudovanie dopravnej infraštruktúry a prepojenie na európsku sieť diaľnic a rýchlostných ciest.
Pokles pôrodnosti z dôvodu zmien životných podmienok obyvateľov	Hľadanie obnoviteľných zdrojov energie - zameranie sa na biomasu.	Využívanie možnosť podpory v oblasti kreatívneho priemyslu
Nedostatočná kapacita a kvalita pracovnej sily		Daňová politika.
Zvyšovanie podielu MRK na celkovom počte obyvateľstva		Globálna hospodárska kríza v dôsledku pandémie COVID-19 a vojnového konfliktu v Európe
Zvyšovanie počtu obyvateľov postihnutých chudobou		
Ekologické prostredie	Politické prostredie	Hodnotové prostredie
Nedostatok kvalitnej pitnej vody – vplyv klímy na kvalitu podzemných vôd	Schopnosť účinne čerpať zdroje EŠIF	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Dopad zmeny klímy na protipovodňové opatrenia	Nedostatočná pripravenosť na riešenie problémov súvisiace marginalizovanými rómskymi komunitami	Rastúci trend rasizmu, xenofóbie a kriminality
	Komplikovaná legislatíva v oblasti VO	Vnímanie a akceptácia korupcie
	Nestabilné legislatívne prostredie	Polarizácia a radikalizácia spoločnosti

Zdroj: Vlastné spracovanie

A III - Zhodnotenie súčasného stavu územia

2.1.13 SWOT analýza potenciálneho rozvoja obce Veľké Trakany

SWOT analýza je nástroj strategického plánovania. Je východiskom pre formulovanie stratégie, ktorá vznikne ako súlad medzi vnútorným potenciálom a vonkajším prostredím. Ide najmä o zosúladenie vnútorných silných a slabých stránok obce a možnosť a ohrozenie, ktoré pôsobia na ďalší rozvoj územia z vonkajšieho prostredia.

Tabuľka 15 SWOT – analýza rozvoja obce Veľké Trakany

<p>Silné stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> výhodná geografická poloha pre export do Maďarska, Ukrajinu výborný pôdny potenciál Tokajská vinohradnícka oblasť vhodné podmienky pre bytovú výstavbu schopnosť obojstrannej komunikácie obyvateľstva v prihraničných oblastiach atraktívne prírodné prostredie a vysoký podiel kultúrnych pamiatok dobré pokrytie obce signálmi mobilných operátorov dostupnosť širokopásmového internetu existencia verejného rozhlasu dobrá spolupráca obecného zastupiteľstva s aktérmi lokálneho života vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami v riešení spoločných problémov priaznivé podmienky pre multifunkčné poľnohospodárstvo 	<p>Slabé stránky:</p> <ul style="list-style-type: none"> chýbajúca rozvinutá priemyselná výroba opotrebovaná cestná sieť chýbajúce rýchlostné komunikácie slabá rozvinutosť vidieckych oblastí nedostatok sociálnych bytov nízka životná úroveň zlá platobná schopnosť zamestnávateľských subjektov nízka konkurenčná schopnosť absencia rozvojových programov nedostatok finančných zdrojov na údržbu technickej infraštruktúry zlý stav miestnych komunikácií, chodníkov, parkovísk vysoká miera nezamestnanosti slabá vybavenosť obce so zariadeniami pre šport a kultúru
<p>Príležitosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> zvýšený záujem zahraničných investorov využitie štrukturálnych fondov vybudovanie rýchlostnej cesty rozvoj služieb, školstva k vytváraniu pracovných príležitostí zlepšením dopravnej dostupnosti zatraktívniť vidiek pre podnikanie a cestovný ruch rozvoj hospodárskych aktivít rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov, parkovísk efektívne využitie podporových programov na rozvoj poľnohospodárstva a vidieka zníženie miery nezamestnanosti – rozvoj rastlinnej a živočíšnej výroby 	<p>Ohrozenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> nestabilita podnikateľského prostredia nepriaznivý populačný vývoj nedostatok finančných zdrojov na rozvoj a podporu obce nedostatočná schopnosť obce čerpať finančné prostriedky z EÚ vysoké odvodové zaťaženie nedostatok finančných prostriedkov na ďalšie skvalitnenie technickej infraštruktúry zhoršenie kvality miestnych komunikácií z dôvodu nedostatku financií na ich údržbu nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj technickej infraštruktúry zhodnocovanie prírodného agropotenciálu územia nezáujem o turistické produkty obce

- implementácia investičných programov bez rešpektovania princípov trvalo udržateľného rozvoja

Zdroj Vlastné spracovanie

2.1.14 Kľúčové disparity – hlavné faktory rozvoja

Prostredníctvom analýza SWOT sa identifikujú najdôležitejšie silné stránky a príležitosti, z ktorých sa vyplývajú hlavné faktory rozvoja územia, zatiaľ čo slabé stránky a hrozby ukazujú najdôležitejšie nerovnosti (disparity) v skúmanej oblasti. Identifikácia kľúčových rozdielov a hlavných hnacích síl rozvoja je nevyhnutná na zabezpečenie čo najširšej relevantnosti Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja a má zásadný význam pre definovanie stratégie a navrhovanie štruktúry programu.

Úroveň komfortu obyvateľov obce je porovnateľná s okolitými obcami, znižuje ju faktická absencia miestneho hospodárstva a služieb. Významným limitujúcim faktorom je nedostatok finančných zdrojov a kapacít na rozvoj obce. Bez cielených rozvojových intervencií hrozí obci zvrátenie stabilného demografického vývoja v dôsledku rastúcej migrácie obyvateľstva za prácou. Hrozí tiež postupné zhoršovanie kvality existujúcej verejnej infraštruktúry, čo by mohlo viesť k postupnému znižovaniu kvality života, čo by mohlo mať za následok ďalšiu migráciu obyvateľstva a postupné vyľudňovanie obce.

Rozvoj infraštruktúry a služieb s cieľom zlepšiť imidž obce a vytvoriť nové atrakcie a podujatia vychádzajúce z jej kultúrno-historického dedičstva by mohli byť hlavným smerom rozvojových aktivít v obci Veľké Trajany. Infraštruktúru a služby budú využívať návštevníci aj obyvatelia a služby vytvoria miestne pracovné príležitosti.

Kľúčové disparity

- Nevyhovujúci stav chodníkov
- Nevyužívanie kultúrneho a prírodného potenciálu obce v oblasti cestovného ruchu pre vytváranie turistických produktov a služieb
- Nízka kvalita miestnych komunikácií
- migrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, najčastejšie z dôvodu absencie ponuky pracovných miest, slabej ponuky trávenia voľného času a nedostatku možností bývania
- slabšia ponuka pracovných príležitostí priamo v obci (v porovnaní s väčšími mestami)

- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov

Hlavné faktory rozvoja

- Využitie výhodných polohových a prírodných podmienok obce
- Bohatý prírodný, kultúrny a historický potenciál pre rozvoj cestovného ruchu
- Zvýšenie atraktivity územia obce – rekonštrukcia ubytovne
- Skvalitnenie miestnych komunikácií – rekonštrukcia chodníkov a odvodňovacích priekop
- Rozšírenie kamerového systému
- Výstavba bytoviek
- Výstavba komunitného kompostoviska

2.1.15 Realizované projekty v predchádzajúcom programovom období 2015-2022

Vid. Prílohu č. 1

B – Strategická časť

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

Pri spracovaní tohto dokumentu boli plno akceptované najvýznamnejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia obce – Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021-2027, ako aj s Národná stratégia regionálneho rozvoja SR do rok 2030, Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001 – aktualizované a schválené uznesením 513 z 10.8.2011), Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023-20227, Regionálna inovačná stratégia Košického samosprávneho kraja 2021-2030, ako aj zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce nasledovne v § 8:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

- (1) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.
- (2) Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.
- (3) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.
- (4) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä
 - a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,
 - b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,
 - c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,
 - d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
 - e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,

- f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä

- a) zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie
- d) programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- e) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- f) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(6) Aktualizácia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(7) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(8) Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,⁸⁾ je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

Pôsobnosť obcí pri podpore regionálneho rozvoja zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja definuje nasledovne v § 12:

- a) Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- b) zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s územnoplánovacou dokumentáciou, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis,
- c) spolupracuje s vyšším územným celkom, na území ktorého sa obec nachádza, na príprave a realizácii programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho

- územného celku a na účely evidencie poskytuje vyššiemu územnému celku program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- d) podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3, v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí sa nachádzajú na území obce,
 - e) vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev, spolupracuje s ďalšími obcami, regiónmi a územnými celkami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
 - f) podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Stratégia, priority a ciele Partnerskej dohody Slovenskej republiky na roky 2021-2027 budú implementované prostredníctvom operačných programov v rámci jednotlivých cieľov politiky EÚ. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany zohľadňuje možnosti získavania zdrojov z operačných programov.

Európska územná spolupráca, v rámci ktorej pre riešené územie veľký význam má cezhraničná spolupráca implementovaná prostredníctvom operačných programov Program cezhraničnej spolupráce Maďarsko – Slovenská republika 2021-2027, Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2021-2027 a Program cezhraničnej spolupráce Rakúska spolková republika – Slovenská republika 2021-2027.

Tento programový dokument plne zohľadňuje horizontálne priority, ktoré sú svojím charakterom a vplyvmi prierezovými témami všetkých priorít a budú rešpektované pri každom projekte/skupine projektov operačných programov, bez ohľadu na podporovanú tému alebo územie.

Územné plánovanie patrí k dôležitým nástrojom rozvoja sídiel. Územnoplánovacia dokumentácia komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúladzuje záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia. Obstarávanie územných plánov v súlade s novelami stavebného zákona č. 50/1976 Zb. patrí do kompetencie obcí. Územné plánovanie komplexne rieši funkčné využitie územia, jeho cieľom je vytvárať predpoklady k súladu výstavby a iných činností ovplyvňujúcich rozvoj obce. Obec Veľké Trakany má vypracovaný územný plán obce.

Strategický program a akčný plán Programu o rozvoja obce Veľké Trakany sú v súlade s globálnym cieľom, strategickými cieľmi a prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja.

Globálnym cieľom Programu rozvoja obce Veľké Trakany je podporiť vyvážený rozvoj v obci prostredníctvom postupného zvyšovania jej konkurencieschopnosti. Strategickým cieľom rozvojovej stratégie je vybudovať príťažlivú obec pre vlastných obyvateľov ako aj návštevníkov obce, zlepšiť občiansku a technickú infraštruktúru obce, zlepšiť súčasný stav životného prostredia v obci, zviditeľniť obec pre potenciálnych turistov a potenciálnych podnikateľov a tým aj posilni miestnu ekonomiku.

Vychádzajúc z analýzy existujúceho stavu hospodárskych a sociálnych podmienok v obci boli identifikované nasledovné strategické prioritné rozvojové oblasti obce:

- Trvalo udržateľný ekonomický rozvoj obce - *Strategický cieľ v hospodárskej oblasti: Trvalo udržateľný hospodársky rozvoj založený na miestnych zdrojoch.*
- Investície do občianskej a technickej infraštruktúry obce - *Strategický cieľ v sociálnej a technickej oblasti: Kvalitná sociálna a technická infraštruktúra zabezpečujúca spokojnosť medzi obyvateľmi obce.*
- Ochrana životného prostredia - *Strategický cieľ v environmentálnej oblasti: Zdravé životné prostredie v obci Veľké Trakany.*

3.1 Strategická vízia obce Veľké Trakany

Riadiaci tím a pracovné skupiny formulovali nasledovnú strategickú víziu obce Veľké Trakany:

„Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálnej, technickej, environmentálnej) obec Veľké Trakany bola konkurencieschopná. Obec sa intenzívne bude starať o marginalizované skupiny a bude podporovať rovnosť príležitostí. Ľudia sa budú zaujímať o dianie v obci a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna ekonomika bude založená na miestnych zdrojoch, kde veľký význam bude mať cestovný ruch. Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: verejné budovy budú modernizované, energetické účinnosti verejných budov budú znížené. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky. V obci bude populárny zdravý životný štýl. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky a parkoviská, ako aj kamerový systém.“

Tabuľka 16 Hierarchia cieľov obce Veľké Trakany

Vízia			
„Chceme, aby v roku 2030 v každej prioritnej oblasti (v hospodárskej, sociálnej, technickej, environmentálnej) obec Veľké Trakany bola konkurencieschopná. Obec sa intenzívne bude starať o marginalizované skupiny a bude podporovať rovnosť príležitostí. Ľudia sa budú zaujímať o dianie v obci a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia a obce. Miestna ekonomika bude založená na miestnych zdrojoch, kde veľký význam bude mať cestovný ruch. Miestna občianska infraštruktúra bude kvalitná: verejné budovy budú modernizované, energetické účinnosti verejných budov budú znížené. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky. V obci bude populárny zdravý životný štýl. Obec bude investovať aj do miestnej dopravnej a technickej infraštruktúry: budú vybudované nové chodníky a parkoviská, ako aj kamerový systém.“			
Strategický cieľ			
„zvýšiť kvalitu života obyvateľov obce aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zvelaďovaní životného prostredia obce“			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálno-technická	Environmentálna
Globálny cieľ	Cieľ 1.1. Rozvoj miestnych komunikácií. Cieľ 1.2. Rozvoj cestovného ruchu.	Cieľ 2.1. Optimalizovanie občianskej a technickej infraštruktúry mesta. Cieľ 2.2. Podpora spoločenského vyžitia Cieľ 2.3. Bezpečná dedina.	Cieľ 3. 1. Skvalitnenie ochrany životného prostredia s dôrazom na zachovanie prírodného dedičstva a jeho intenzívnejšie využitie v prospech rozvoja obce.
Priority	doprava a technická infraštruktúra, cestovný ruch	verejné priestory sociálna infraštruktúra, občianska vybavenosť, bytová politika	starostlivosť o prírodných zdrojov odpadové hospodárstvo kvalita životného prostredia a vzhľad obce
Opatrenia	1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.2. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce. 2.2. Podpora spoločenského vyžitia 2.3. Bezpečná dedina.	3.1. Vybudovanie infraštruktúry pre obehové hospodárstvo.

Zdroj Vlastné spracovanie

C – Programová časť

Programová časť obsahuje strategické prioritné rozvojové oblasti obce, definovanie strategických cieľov pri jednotlivých prioritných oblastiach, priority, zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Program obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v hospodárskej, sociálno-technickej a environmentálnej politike na úroveň opatrení a aktivít.

Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a projektových zámerov. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projektové zámery, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia a projektové zámery podľa prioritných oblastí

Priority stanovené v strategickej časti v rámci troch prioritných oblastí (hospodárska, sociálna, environmentálna) zahŕňajú množstvo opatrení, z ktorých každé pozostáva z jedného alebo viacerých špecifických projektových cieľov. Sú plne v súlade s 5 hlavnými politickými cieľmi politiky súdržnosti Európskej únie na programové obdobie 2021 - 2027. V rámci stanovených opatrení sa realizáciou projektových cieľov podporí inteligentná transformácia hospodárstva, pomôže sa prejsť na ekologickejšiu, nízkouhlíkovú Európu, zvýši sa mobilita a digitalizácia, prispeje sa k budovaniu sociálnejšej Európy a posilní sa miestny rozvoj (to samozrejme znamená realizáciu projektových cieľov na miestnej úrovni - pričom tieto projektové ciele svojím malým spôsobom prispievajú k dosiahnutiu systémových zmien na národnej a európskej úrovni).

Všetky projektové zámery, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Niektoré projektové zámery sú pritom „zložitejšie“ – budú si vyžadovať napr. spracovanie projektovej dokumentácie, inžinierske činnosti, zapojenie väčšieho počtu osôb do manažmentu takéhoto projektu a pod. Zároveň sú tu však uvedené aj také projektové zámery, ktoré predstavujú spravidla jednoduchšie „činnosti“ (nie je potrebné realizovať ich ako projekt; spravidla ide „jednoduchšie“, menej náročné činnosti). Všetky takéto zámery – či už „jednoduchšie“ alebo „zložitejšie“ – budeme v tejto aj ďalších kapitolách označovať pod rovnakým názvom „projektový zámer“.

Všetky projektové zámery identifikované v tomto PHSR môžu byť realizované v rámci integrovaných projektových balíkov, ktoré sú definované buď v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHRSR VÚC Košice) alebo v Integrovannej územnej stratégii SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko (IUS SPR Dolný Zemplín: Trebišovsko); a môžu byť zahrnuté aj do Integrovaných územných investícií (financovaných z EŠIF).

Tabuľka 17 Prehľad opatrení a projektových zámeroch podľa oblastí

Prioritná oblasť - HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projektový zámer
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Projektový zámer 1.1.1. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Školská) Projektový zámer 1.1.2. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Tárkányi György) Projektový zámer 1.1.3. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (pred Domom dôchodcov) Projektový zámer 1.1.3. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Hlavná) Projektový zámer 1.1.4. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov a odvodňovacích priekop (ulica Hlavná) Projektový zámer 1.1.5. Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov a odvodňovacích priekop (ulica Petőfiho)
1.2. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	Projektový zámer 1.2.1 Výstavba obecných nájomných bytov.
Prioritná oblasť – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projektový zámer
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce.	Projektový zámer 2.1.1 Rekonštrukcia ubytovania a Komunitného centra Projektový zámer 2.1.2. Obstaranie traktora Projektový zámer 2.1.3. Obstaranie malého traktora s príslušenstvom
2.2. Podpora spoločenského vyžitia	Projektový zámer 2.2.1. Výstavba javiska
2.3 Bezpečná dedina	Projektový zámer 2.3.1 Rozšírenie kamerového systému.
	Projektový zámer 2.4.1. Znižovanie energetickej účinnosti budovy Materskej školy Projektový zámer 2.4.2. Znižovanie energetickej účinnosti budovy Obecného úradu
Prioritná oblasť – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projektové zámery
3.1. Vybudovanie infraštruktúry pre obehové hospodárstvo.	Projektový zámer 3.3.1. Výstavba komunitného kompostoviska

Zdroj Vlastné spracovanie

4.1 Ukazovatele, výsledky a dopady

Navrhované ukazovatele zohľadňujú všetky tri základné prioritné oblasti trvalo udržateľného rozvoja obce: hospodársku, sociálno-technickú a environmentálnu oblasť.

Rozoznávame 3 typy merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí PHSR:

- Výsledky – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu
- Výstupy - práce, tovary alebo služby financované počas realizácii projektu
- Dopady – dlhodobý efekt na daný prioritný oblasť alebo cieľovú skupinu

Tabuľka 18 Zoznam merateľných ukazovateľov v rámci jednotlivých oblastí Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany

Typ ukazovateľa	Názov ukazovateľa	Informačný zdroj	Merná jednotka	Východisková hodnota (2022)	Cieľová hodnota (2030)
Hospodárska oblasť					
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry					
Výstup	Zrekonštruovaná miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Školská)	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
Výstup	Zrekonštruovaná miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Tárkányi György)	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
Výstup	Zrekonštruovaná miestnych komunikácií – chodníkov (pred Domom dôchodcov)	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
Výstup	Zrekonštruovaná miestna komunikácia – chodníky (ulica Hlavná)				
Výstup	Zrekonštruovaná miestna komunikácia – chodníky a odvodňovacie priekopy (ulica Hlavná)	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
Výstup	Zrekonštruovaná miestna komunikácia – chodníky a odvodňovacie priekopy (ulica Petőfiho)	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
1.2. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.					
Výstup	Nové obecné nájomné byty	OcÚ Veľké Trakany	počet	0	9
Sociálna oblasť					
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce.					
Dopad	Zrekonštruované ubytovanie a budova Komunitného centra – znižovanie energetickej účinnosti	OcÚ Veľké Trakany	objekt	0	1
Výstup	Nový traktor	OcÚ Veľké Trakany	počet	0	1
Výstup	Nový malý traktor s príslušenstvom	OcÚ Veľké Trakany	počet	0	1
2.2. Podpora spoločenského vyžitia					
Výstup	Vystavené javisko	OcÚ Veľké Trakany	objekt	0	1

		Trakany			
2.3. Bezpečná dedina					
Dopad	Rozšírený kamerový systém	OcÚ Veľké Trakany	súbor objektov	0	1
Environmentálna oblasť					
3.1 Vybudovanie infraštruktúry pre obehové hospodárstvo					
Výstup	Výstavba komunitného kompostoviska	OcÚ Veľké Trakany	objekt	0	1

Zdroj: Vlastné spracovanie

D – realizačná časť

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový

Implementačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- opis úloh jednotlivých partnerov pri vykonávaní PHSR,
- opis inštitucionálnych a organizačných opatrení,
- stručný opis komunikačnej stratégie PHSR pre rôzne cieľové skupiny,
- opis systému monitorovania a hodnotenia vykonávania PHSR.

5.1 Akčný plán realizácie PHSR

Akčný plán stanovuje konkrétny program aktivít pre rozvoj obce vo vzťahu k prioritným oblastiam sociálno-ekonomického rozvoja. Akčný plán vychádza zo stratégie, tvorí jej logickú súčasť a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektových zámerov. Obsahuje predpokladaný časový rámec realizácie jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich realizáciu a predpokladanú (odhadovanú) výšku zdrojov potrebných na ich realizáciu.

Tabuľka 19 Akčný plán realizácie PHSR obce Veľké Trakany

Opatrenie	Projektový zámer	Zodpovedný	Odhadový termín realizácie	Financovanie (v EUR)
Hospodárska oblasť				
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Školská)	OcÚ Veľké Trakany	2022	75 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (ulica Tárkányi György)	OcÚ Veľké Trakany	2022	32 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníkov (pred Domom dôchodcov)	OcÚ Veľké Trakany	2022	19 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníky I. etapa (ulica Hlavná)	OcÚ Veľké Trakany	2025	270 000,00
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníky a odvodňovacie	OcÚ Veľké Trakany	2025	400 000,00

	priekopy II. etapa (ulica Hlavná)			
1.1. Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	Rekonštrukcia miestnych komunikácií – chodníky a odvodňovacie priekopy (ulica Petófiho)	OcÚ Veľké Trakany	2025	300 000,00
1.2. Podpora obnovy, rozvoja a zachovania turistických objektov.	Výstavba nových obecných nájomných bytov	OcÚ Veľké Trakany	2025-2026	1 640 000,00
Sociálna oblasť				
2.1. Budovanie a rozvoj občianskej a technickej infraštruktúry obce.	Rekonštrukcia ubytovania a Komunitného centra	OcÚ Veľké Trakany	2025-2026	400 000,00
2.1. Zvyšovanie kvality a dostupnosti voľnočasovej infraštruktúry	Obstaranie traktora	OcÚ Veľké Trakany	2024	86 000,00
2.1. Zvyšovanie kvality a dostupnosti voľnočasovej infraštruktúry	Obstaranie malého traktora s príslušenstvom.	OcÚ Veľké Trakany	2025	15 000,00
2.2. Podpora spoločenského využitia	Vystavenie javiska	OcÚ Veľké Trakany	2022	12 000,00
2.3 Bezpečná dedina	Rozšírenie kamerového systému	OcÚ Veľké Trakany	2024	18 000,00
Environmentálna oblasť				
3.3. Vybudovanie infraštruktúry pre obehové hospodárstvo.	Výstavba komunitného kompostoviska	OcÚ Veľké Trakany	2025-2026	150 000,00

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.2 Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský orgán občanov obce a orgán miestnej samosprávy. Obecné zastupiteľstvo má 8 členov, ktorých volia občania obce v priamych voľbách na funkčné obdobie určené zákonom. Poslanci prijímajú všeobecne záväzné nariadenia a rozhodujú tak o základných otázkach života obce. Harmonogram zasadnutí obecného zastupiteľstva upravuje rokovací poriadok. V súvislosti s vykonávaním PHRSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument a schvaľuje každoročné vyhodnotenie jeho plnenia. Taktiež schvaľuje spolufinancovanie

niektorých projektov financovaných z doplnkových zdrojov a z prostriedkov rozpočtu obce. V rámci hodnotenia PHRSR schvaľuje výročné hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o nasledujúcich zmenách a aktualizáciách programu.

Starosta obce je predstaviteľom obce a jeho najvyšším výkonným orgánom. Volia ho obyvatelia obce v priamych voľbách podľa osobitných predpisov. Starosta zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva a podpisuje ich uznesenia, zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám, rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nie sú zákonom alebo iným predpisom vyhradené obecnému zastupiteľstvu.

Starosta je štatutárnym orgánom v majetko-právnych vzťahoch obce, v pracovno-právnych vzťahoch pracovníkov obce, v administratívno - právnych vzťahoch je správny orgánom. Vo vzťahu k realizácii PHRSR starosta riadi proces realizácie, na programovej úrovni podpisuje uznesenie obecného zastupiteľstva o strategickej časti dokumentu, schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (riadiace orgány jednotlivých operačných programov, dodávatelia, fondy a iné).

V podmienkach obce Veľké Trakany zabezpečujú výkon činnosti súvisiacich s realizáciou PHRSR zamestnanci obecného úradu. Na projektovej úrovni zodpovedajú za tvorbu rozvojových projektov na účely využívania finančných prostriedkov z verejných zdrojov a zo štrukturálnych nástrojov Európskej únie a za riadenie realizácie (implementáciu) projektov, na ktoré bolo schválené spolufinancovanie z európskych fondov. Zabezpečujú tak činnosti potrebné pre realizáciu PHRSR, ako aj činnosti v rámci projektového cyklu na úrovni jednotlivých projektov, vrátane procesov s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadosti o doplnkové zdroje financovania.

Matica zodpovednosti - Poverení zamestnanci obecného úradu pod vedením starostu zodpovedajú za realizáciu PHRSR na programovej úrovni a na úrovni projektov. Ekonóm zodpovedá za finančné riadenie na úrovni programu aj na úrovni projektov. Spoločným výstupom pracovníkov obecného úradu Veľké Trakany bude každoročne spracovaný materiál na rokovanie obecného zastupiteľstva Hodnotenie plnenia PHRSR za príslušný rok vrátane monitorovacej správy. Spoločný výstup predloží starosta obecnému zastupiteľstvu.

Tabuľka 20 Zabezpečenie činnosti v realizácii PHSR na úrovni programov

Činnosť	OZ	Starosta	Pracovná skupina	OcÚ	Hlavný kontrolór
Financovanie	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Implementácia	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Hodnotenie	schvaľuje	riadi		vykonáva	
Monitoring	schvaľuje	riadi	hodnotí	vykonáva	
Kontrola	schvaľuje	riadi	navrhuje		vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka 21 Zabezpečenie činnosti realizácii PHSR na úrovni projektov

Činnosť	OZ	Starosta	Pracovná skupina	Externý odborník	Poverený pracovník OcÚ
Fundraising				spolupracuje	vykonáva
Identifikácia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva
Príprava				spolupracuje	vykonáva
Financovanie	schvaľuje		hodnotí		vykonáva
Kontraktácie		vykonáva			spolupracuje
Implementácia				spolupracuje	vykonáva
Monitorovanie	schvaľuje		hodnotí	spolupracuje	vykonáva
Korekcia	schvaľuje		navrhuje	spolupracuje	vykonáva

Zdroj: Vlastné spracovanie

5.3 Komunikačná stratégia vo vzťahu k PHSR

Komunikačná stratégia obce Veľké Trakany vo vzťahu k PHRSR je súčasťou celkovej komunikačnej stratégie obce. Samotná realizácia PHRSR je súčasťou rozvojových aktivít obce zameraných na zlepšenie kvality života jej obyvateľov, a preto je samozrejmé, že nie je možné komunikovať realizáciu PHSR separovane, ale v kontexte ostatných aktivít obce. Okrem obyvateľov sú cieľovou skupinou aj organizácie pôsobiace v obci, vrátane firiem, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou hospodárskeho a spoločenského života obce. Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikovať s cieľovými skupinami a zabezpečiť, aby všetci občania boli oboznámení s PHRSR a boli včas, primerane a vhodným spôsobom informovaní o jeho realizácii. Hlavným komunikačným kanálom je webová stránka obce. Hlavným komunikačným nástrojom na realizáciu PHRSR sú "Dokumenty na rokovanie Obecného zastupiteľstva". Tie sú v plnom znení zverejnené na webovej stránke obce pred zasadnutím. Najmenej raz ročne počas obdobia vykonávania PHRSR Obecnému zastupiteľstvu sa predkladá "Vyhodnotenie plnenia PHRSR za príslušný rok". Financovanie jednotlivých projektov schvaľuje aj Obecné zastupiteľstvo, takže informácie o príprave a

realizácii konkrétnych aktivít - projektov - sú sprostredkované cieľovej skupine prostredníctvom materiálov na rokovanie zastupiteľstva.

5.4 Systém monitorovania a hodnotenia

Monitorovanie - Cieľom monitoringu je získať prehľad o tom ako sa plnia opatrenia a jednotlivé aktivity a ako naplňajú ciele stanované v PHRSR. Proces monitorovania PHRSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHRSR až do ukončenia jeho platnosti a to na úrovni projektov. Na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia správa za príslušný rok. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výstupom monitorovania je Monitorovacia správa za príslušný rok schválená Obecným zastupiteľstvom. Za prípravu monitorovacej správy za projekt je zodpovedný určený pracovník obecného úradu a za celkovú monitorovaciu správu je zodpovedný zástupca starostu. Výsledky monitorovania sú podkladom pre hodnotenie vykonávané na úrovni programu. Cieľom monitorovania je získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení na zmenu negatívneho vývoja, spôsobu realizácie, definovanie a prijatie korekčných opatrení.

Korekcie - Obec prijíma a spracúva pripomienky partnerov, poslancov a verejnosti raz ročne. Na základe týchto pripomienok a posúdenia plnenia PHRSR za predchádzajúci rok sa vykoná ročné hodnotenie a prípadná aktualizácia.

Hodnotenie plnenia PHRSR je činnosť, ktorá na základe monitorovania vymenuje vplyvy jednotlivých častí strategického plánu pre ďalší rozvoj obce, vyhodnotia sa dosiahnuté výsledky a dosahy realizovaných opatrení. Hodnotenie sa bude vykonávať raz ročne najneskôr do 30. marca za predošlý rok. Výstupom hodnotenia je Hodnotiaca správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorá hodnotí pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí. Vstupnými údajmi pre prípravu tejto správy sú výsledky monitorovania - monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu. V zmysle § 12 písmeno b) Zákona NR SR č. 309/2014 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon 539/ 2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja sa hodnotenie plnenia PHRSR do 31. mája zasiela príslušnému vyššiemu územnému celku.

Tabuľka 22 Plán hodnotenia realizácie PHSR obce Veľké Trakany

Typ hodnotenie	Vykonat' prvý krát	Dôvod/periodicita
Strategické hodnotenie	Najskôr v roku 2026	Podľa rozhodnutia starostu a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenia		
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2025-2029	Každoročne v zmysle príslušných ustanovení Zákona NR SR 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov v termíne do konca 3. mesiaca príslušného roku.
Tematické vyhodnotenie časti PHSR	2026	Téma hodnotenia: ak bola téma identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie PHSR	2026	Pri značnom odklone od stanovených cieľov alebo zmene stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí alebo zmene hodnôt ukazovateľov. Pri návrhu na revíziu PHRSR.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR	2027-2029	Aktualizácia PHRSR sa očakáva v zmysle Metodiky pre spracovanie PHRSR každé 3-4 roky.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2029	Na základe rozhodnutia starostu v zmysle príslušných predpisov, na základe rozhodnutia kontrolného orgánu obce, na základe podnetu poslancov, na základe protokolu Národného kontrolného úradu SR, na základe správy auditu, atď.
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2030	Na základe rozhodnutia starostu o príprave PHRSR obce Veľké Trakany pre nasledujúce programové obdobie

Zdroj: Vlastné spracovanie

E – Finančná časť

Jednou z kľúčových otázok programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Finančné zdroje potrebné pre naplnenia aktivít uvedených v PHSR obce Veľké Trakany roky 2022-2030 budú plynúť z viacerých zdrojov: rozpočet obce (čo je základným zdrojom financovania aktivít), fondy Európskej únie, zdroje štátu, zdroje vyššie územného celku, úverové zdroje, súkromné zdroje, ostatné verejné zdroje.

6.1 Indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR

Zdroje financovania realizácie PHSR sa členia v závislosti od dostupnosti na dve základné kategórie:

1. Hlavné zdroje financovanie

a) Verejné zdroje

- štátny rozpočet vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev (dotačné tituly jednotlivých rozpočtových kapitol ministerstiev, príp. Úradu Vlády SR),
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania...),
- rozpočet vyšších územných celkov (KSK),
- rozpočet obcí a miest (vlastné zdroje),

b) Iné zdroje

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery
- príspevky medzinárodných organizácií,
- prostriedky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi (Nórsky finančný mechanizmus, bilaterálne dohody, Švajčiarsky finančný mechanizmus)
- iné prostriedky, ak to ustanoví osobitný predpis.

2. Doplnkové zdroje financovania – finančné prostriedky z Európskej únie, v programovom období 2021-2027 tzv. Európske štrukturálne a investičné fondy

(EŠIF), určené hospodársky zaostalým regiónom, ktoré podľa ukazovateľov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vykazujú nižšiu úroveň rozvoja, ako je priemerná úroveň Európskej únie a regiónom s nepriaznivou štruktúrou zamestnanosti a podnikateľského prostredia.

6.2 Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

V rámci implementácie PHSR v obci Veľké Trakany je väčšina projektov financovaná z viacerých zdrojov. Štruktúra zdrojov závisí od aktuálnej finančnej situácie obce a dostupnosti ďalších zdrojov financovania. Základom financovania bude najmä rozpočet obce, finančné zdroje partnerov, fondy EÚ, prostriedky zo štátneho rozpočtu SR alebo bankové úvery. Finančný rozpočet jednotlivých projektov bude stanovený kvalifikovaným odhadom, prípadne na základe cien vychádzajúcich z výkazov-výmerov stavebných rozpočtov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov sa bude zohľadňovať ich priorita a ich vplyv na hospodársky a sociálny rozvoj obce na základe stanoveného systému hodnotenia.

Tabuľka 23 Model viaczdrojového financovania PHSRR obce Veľké Trakany

Číslo projektu	Celkové náklady (v EUR)	Viaczdrojové financovanie					Súkromné zdroje
		Verejné zdroje					
		EU	Štátny rozpočet	VÚC	Obec	Iné	
1.1.1.	75 000,00	63 750,00	5250,00		6000,00		
1.1.2.	32 000,00	27 200,00	2240,00		2560,00		
1.1.3.	19 000,00	16 150,00	1330,00		1520,00		
1.1.4.	270 000,00	229 500,00	18 900,00		21 600,00		
1.1.5.	400 000,00	340 000,00	28 000,00		32 000,00		
1.1.6.	300 000,00	255 000,00	21 000,00		24 000,00		
1.2.1.	1 640 000,00	1 394 000,00	114 800,00		131 200,00		
2.1.1.	400 000,00	340 000,00	28 000,00		32 000,00		
2.1.2.	86 000,00	73 100,00	6020,00		6880,00		
2.1.3.	15 000,00	12 750,00	1050,00		1200,00		
2.2.1.	12 000,00	10 200,00	840,00		960,00		
2.3.1.	18 000,00	15 300,00	1260,00		1440,00		
3.1.1.	150 000,00	127 500,00	10 500,00		12 000,00		

Zdroj: Vlastné spracovanie

6.3 Systém hodnotenia a zarad'ovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov PHSRR sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Projekty sa budú hodnotiť na základe 5 stupňov priority:

- 1) **Najvyšší stupeň priority** – ide o projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu.
- 2) **Vysoký stupeň priority** – ide o projekty s oporou vo všeobecnom záväznom nariadení obce, koncepčných materiáloch obce a investičné projekty s ukončenou prípravnou fázou (právoplatné stavebné povolenie, ukončené verejné obstarávanie). Ďalej do tejto kategórie sú zaradené aj projekty verejno-súkromného partnerstva pri využití modelov spolupráce napr. pri bytovej výstavbe.
- 3) **Stredný stupeň priority** – ide o projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o doplnkové zdroje financovania to znamená že majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF.
- 4) **Nižší stupeň priority** – ide o projekty, ktoré sa nachádzajú v zásobníku projektov, sú bez ukončenej prípravnej fázy (bez projektovej dokumentácie, bez stavebného povolenia) a tiež neinvestičné projekty v štádiu zámeru.
- 5) **Najnižší stupeň priority** – ostatné projekty.

Hodnotenie projektov a revízia prideleného stupňa priority sa uskutoční každoročne v čase prípravy rozpočtu obce Veľké Trakany na nasledujúce rozpočtové obdobie.

Záver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany bol spracovaný na základe zadania schváleného obecným zastupiteľstvom. Je strategickým strednodobým dokumentom, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti, opatrenia a aktivity smerujúce k ich naplneniu.

PHSR vychádza z prioritných potrieb obce a z možností ich realizácie, s cieľom zlepšovať životné podmienky jej obyvateľov a zvyšovať konkurencieschopnosť regiónu. Je otvoreným dokumentom, spracovaným na úrovni poznania a hodnotenia vývoja obce, jej potenciálu a perspektív. Je živým dokumentom, ktorý je potrebné v priebehu realizácie pravidelne vyhodnocovať na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a aktualizovať v termínoch podľa jeho rozhodnutia. Bude sa realizovať v podmienkach existujúceho stavu ekonomického potenciálu a prognózy očakávaného vývoja obce i regiónu.

Zodpovednosť za administratívne zabezpečenie a za postupnú realizáciu jednotlivých aktivít obsiahnutých v PHSR má Obecné zastupiteľstvo obce Veľké Trakany ako kolektívny riadiaci orgán, starosta obce a príslušné komisie zriadené pri obecnom zastupiteľstve. Predpokladom pre úspešnú realizáciu rozvojových zámerov obce je aktívny prístup volených zástupcov v obecnom zastupiteľstve pri vecnom schvaľovaní jednotlivých úloh a využívaní dostupných možností financovania plánovaných aktivít.

Úspešnosť realizácie stanovených zámerov však bude v prvom rade závisieť od aktívnej účasti a podpory všetkých obyvateľov obce pri koordinovaní jednotlivých aktivít obecným zastupiteľstvom.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Trakany bol schválený a uvedený do praxe rozhodnutím obecného zastupiteľstva (viď prílohu č. 2).

Prílohy

Príloha č. 1 Prehľad realizovaných investícií a aktivít od posledného PHSR

NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia ZŠ - strecha			2015	2015
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
	100 000,00 €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia MŠ – strecha a zateplenie			2018	2018
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
	64 000,00 €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Výstavba nových obecných nájomných bytov			2019	2019
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
€	1 640 000,00 €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Výstavba kanalizácie			2019	2019
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
€ €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Výstavba parkoviska pri cintoríne			2021	2021
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
€	12 000,00 €			
NÁZOV AKTIVITY, PROJEKTU			ROK	
			ZAČATIA	UKONČENIA
			REALIZÁCIE	
Rekonštrukcia Kultúrneho domu – strecha a zateplenie			20	20
ROZPOČET PROJEKTU CELKOM	VÝŠKA ZÍSKANÝCH PROSTRIEDKOV	DONOR	FINANČNÁ SPOLUÚČAŤ OBCE	
€	74 000,00 €			

Príloha č. 2 Výpis z Uznesenia OZ o schválení PHSR obce Veľké Trakany na roky 2023-2030

(sem priložiť kópiu Uznesenia)